

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA PODNIKATELSKÁ

FACULTY OF BUSINESS AND MANAGEMENT

ÚSTAV FINANCÍ

INSTITUTE OF FINANCES

MANAGEMENT ZADLUŽENOSTI VYBRANÉHO KRAJE

MANAGEMENT OF INDEBTEDNESS OF THE SELECTED REGION

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Bc. Zdeněk Micek

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

doc. Ing. Eva Lajtkepová, Ph.D.

BRNO 2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Micek Zdeněk, Bc.

Účetnictví a finanční řízení podniku (6208T117)

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č.111/1998 o vysokých školách, Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně a Směrnicí děkana pro realizaci bakalářských a magisterských studijních programů zadává diplomovou práci s názvem:

Management zadluženosti vybraného kraje

v anglickém jazyce:

Management of Indebtedness of the Selected Region

Pokyny pro vypracování:

Úvod

Cíle práce, metody a postupy zpracování

Teoretická východiska práce: rozpočtové hospodaření kraje

Analýza a zhodnocení hospodaření kraje, včetně zadlužení

Vlastní návrhy řešení, posouzení jejich přínosu

Závěr

Seznam použité literatury

Přílohy

Seznam odborné literatury:

KHAN, A. a W. B. HILDRETH. Budget theory in the public sector. 1st ed. Westport: Quorum Books, 2002. ISBN 1-56720-281-0.

PEKOVÁ, J. Veřejné finance: teorie a praxe v ČR. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-698-1.

PEKOVÁ, J., J. PILNÝ a M. JETMAR. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.

PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2789-9.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů.

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Eva Lajtkepová, Ph.D.

Termín odevzdání diplomové práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2015/2016.

L.S.

prof. Ing. Mária Režňáková, CSc.
Ředitel ústavu

doc. Ing. et Ing. Stanislav Škapa, Ph.D.
Děkan fakulty

V Brně, dne 29.2.2016

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá analýzou hospodaření Jihomoravského kraje v letech 2011 – 2015. Teoretická část práce vymezuje postavení krajů v České republice, rozpočtovou soustavu, rozpočtovou skladbu, rozpočet kraje a zadluženost krajů. Druhá část práce obsahuje základní údaje o Jihomoravském kraji a analýzu jeho hospodaření včetně zadluženosti. Třetí část obsahuje vlastní návrhy na efektivnější řízení zadluženosti.

ABSTRACT

This thesis analyses the economy of the South Moravian Region in years 2011 – 2015. The theoretical part of the thesis defines the position of the regions in the Czech Republic, budgetary system, budgetary structure, budget of the region and indebtedness of regions. The second part of the thesis contains basic information about the South Moravian Region and the analysis of its economy including indebtedness. The third part contains own proposals for effective management of indebtedness.

KLÍČOVÁ SLOVA

kraj, zadluženost, rozpočet, hospodaření kraje, příjmy, výdaje, rozpočtová soustava, rozpočtová skladba

KEY WORDS

region, indebtedness, budget, management of region, incomes, expenditures, budgetary system, budgetary structure

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE

MICEK, Z. *Management zadluženosti vybraného kraje*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, 2016. 99 s. Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Eva Lajtkepová, Ph.D.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je původní a zpracoval jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem ve své práci neporušil autorská práva (ve smyslu Zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

V Brně dne 23. května 2016

.....
podpis studenta

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí mé diplomové práce doc. Ing. Evě Lajtkepové, Ph.D. za cenné připomínky, rady a odborné vedení při zpracování této diplomové práce. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat svým blízkým a rodině za podporu při psaní diplomové práce i během celého studia.

OBSAH

ÚVOD.....	10
CÍLE PRÁCE, METODY A POSTUPY ZPRACOVÁNÍ	12
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE: ROZPOČTOVÉ HOSPODAŘENÍ KRAJE.....	14
1.1 CHARAKTERISTIKA A ČLENĚNÍ VEŘEJNÉ SPRÁVY	14
1.2 VZNIK A VÝVOJ ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY V ČESKÉ REPUBLICE PO ROCE 1989	15
1.3 KRAJ	16
1.3.1 Charakteristika kraje.....	16
1.3.2 Působnost kraje	17
1.3.3 Orgány kraje.....	18
1.4 MAJETEK KRAJE.....	22
1.4.1 Nabytí majetku kraji	22
1.4.2 Pořizování majetku krajem.....	22
1.5 ROZPOČTOVÁ SOUSTAVA V ČESKÉ REPUBLICE.....	23
1.6 ROZPOČTOVÁ SKLADBA	24
1.6.1 Odpovědnostní hledisko.....	25
1.6.2 Druhové hledisko.....	25
1.6.3 Odvětvové hledisko.....	26
1.6.4 Konsolidační hledisko	26
1.7 ROZPOČET KRAJE	26
1.7.1 Rozpočet kraje jako bilance.....	27
1.7.2 Rozpočet kraje jako finanční plán	27
1.7.3 Rozpočet kraje jako nástroj prosazování cílů regionální politiky.....	27
1.7.4 Rozpočtový výhled rozpočtu kraje	28
1.7.5 Rozpočtové opatření a rozpočtové provizorium rozpočtu kraje.....	28
1.7.6 Rozpočtový proces kraje.....	28
1.8 OBSAH ROZPOČTU KRAJE	30
1.8.1 Příjmy rozpočtu kraje	30
1.8.2 Výdaje rozpočtu kraje.....	33
1.8.3 Financování.....	34
1.9 ZADLUŽENOST KRAJŮ	35
1.9.1 Regulace zadluženosti krajů.....	35
1.9.2 Preventivní opatření zadluženosti krajů.....	37
1.9.3 Ukazatel dluhové služby	38
1.9.4 Celková zadluženost (ukazatel věřitelského rizika)	38
1.9.5 Alternativní ukazatele zadluženosti	39
2 ANALÝZA A ZHODNOCENÍ HOSPODAŘENÍ KRAJE, VČETNĚ ZADLUŽENÍ	41
2.1 CHARAKTERISTIKA JIHMORAVSKÉHO KRAJE.....	41
2.1.1 Základní údaje dle Registru ekonomických subjektů.....	42
2.2 STRUKTURA VEŘEJNÉ SPRÁVY.....	42
2.3 ANALÝZA HOSPODAŘENÍ JIHMORAVSKÉHO KRAJE.....	43

2.3.1	<i>Vývoj skutečných příjmů a výdajů v letech 2011 – 2015</i>	43
2.3.2	<i>Příjmy rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2011 – 2015</i>	45
2.3.3	<i>Daňové příjmy</i>	47
2.3.4	<i>Nedaňové příjmy</i>	49
2.3.5	<i>Kapitálové příjmy</i>	52
2.3.6	<i>Přijaté transfery</i>	54
2.3.7	<i>Výdaje rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2011 – 2015</i>	56
2.3.8	<i>Běžné výdaje</i>	58
2.3.9	<i>Kapitálové výdaje</i>	61
2.3.10	<i>Financování</i>	63
2.4	ZADLUŽENOST JIHOMORAVSKÉHO KRAJE	66
2.4.1	<i>Úvěry</i>	67
2.4.2	<i>Celkový dluh</i>	70
3	VLASTNÍ NÁVRHY ŘEŠENÍ, POSOUZENÍ JEJICH PŘÍNOSU	71
3.1	ZHODNOCENÍ ZADLUŽENOSTI	71
3.1.1	<i>Struktura příjmů a výdajů</i>	71
3.1.2	<i>Celkový dluh na jednoho obyvatele</i>	72
3.1.3	<i>Ukazatel celkové zadluženosti a celkové (běžné) likvidity</i>	73
3.1.4	<i>Výpočet ukazatele dluhové služby</i>	74
3.1.5	<i>Čistý provozní výsledek a krytí dluhové služby</i>	76
3.1.6	<i>Hodnocení zadluženosti kraje podle ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti</i>	77
3.1.7	<i>Zadluženost příspěvkových organizací</i>	78
3.1.8	<i>Hospodaření příspěvkových organizací</i>	79
3.2	NÁVRHY NA EFEKTIVNĚJŠÍ ŘÍZENÍ ZADLUŽENOSTI	80
3.2.1	<i>Obhájení ratingového hodnocení Aa1.cz</i>	80
3.2.2	<i>Zajištění úrokového rizika</i>	81
3.2.3	<i>Převod příspěvkových organizací</i>	82
3.2.4	<i>Ručení Jihomoravského kraje za úvěry právnických osob mimo úvěrů vlastních příspěvkových organizací a poskytování úvěrů</i>	83
	ZÁVĚR	86
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	88
	SEZNAM ZKRATEK A POUŽITÝCH SYMBOLŮ	94
	SEZNAM TABULEK	95
	SEZNAM GRAFŮ	96
	SEZNAM OBRÁZKŮ	96
	PŘÍLOHY	97

ÚVOD

Podle Ústavy České republiky článku 99 se Česká republika člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Kraje vznikly k 1. lednu 2001 na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Dle tohoto zákona bylo na území České republiky vytvořeno celkem čtrnáct vyšších územních samosprávných celků. Organizace krajské samosprávy, jejich kompetence a právní zakotvení jsou uvedeny v zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích (krajském zřízení).

Od počátku roku 2001 docházelo k postupnému převodu kompetencí z okresních úřadů a některých ministerstev na nově vzniklé kraje. Jednalo se zejména o převody v oblasti školství, zdravotnictví, kultury a dopravy. Jelikož majetek převáděný na kraj se často nacházel v podfinancovaném a zadluženém stavu, byly kraje nuceny přistoupit k dluhovému financování projektů. Většina těchto projektů byla realizována z důvodů obnovy dopravní infrastruktury, zdravotnických a školských zařízení. Vyšší využívání cizích návratných zdrojů financování vedlo k postupnému nárůstu zadluženosti vyšších územních samosprávných celků. Ke konci roku 2012 pak došlo k ukončení činnosti okresních úřadů.

V současnosti neexistuje v České republice žádná právní úprava, která by regulovala zadluženost krajů. Jedno z konvergenčních kritérií pro přijetí společné měny euro však říká, že podíl veřejného dluhu na hrubém domácím produktu musí být nižší než 60 %. Jelikož je dluh vyššího územního samosprávného celku součástí veřejného dluhu, je nežádoucí jeho další navyšování.

Diplomová práce se zabývá analýzou a zhodnocením hospodaření Jihomoravského kraje (včetně zadluženosti) v letech 2011 – 2015. Předložená diplomová práce je rozdělena do tří částí, a to do teoretické, analytické a návrhové.

Teoretická část diplomové práce vymezuje vznik a vývoj územní samosprávy v České republice, charakteristiku kraje, jeho působnost, orgány a majetek. Dále je uvedena rozpočtová soustava, rozpočtová skladba, rozpočtový proces a obsah rozpočtu kraje. V závěru teoretické části je uvedena zadluženost krajů, její regulace a různé ukazatele zadluženosti.

Druhá, analytická část práce, obsahuje analýzu a zhodnocení hospodaření Jihomoravského kraje. V této části je uvedena charakteristika Jihomoravského kraje, struktura veřejné správy a především pak analýza jeho hospodaření na základě skutečných příjmů a výdajů v letech 2011 – 2015. V závěru analytické části je proveden výpočet celkového dluhu Jihomoravského kraje.

Poslední část diplomové práce je část návrhová. Je v ní zhodnocena zadluženost Jihomoravského kraje a zejména pak navrhována taková opatření, která povedou k efektivnějšímu řízení zadluženosti.

Podklady pro analýzu hospodaření a pro efektivnější řízení zadluženosti jsou zejména závěrečné účty včetně účetních výkazů, schválené rozpočty a rozpočtový výhled Jihomoravského kraje.

CÍLE PRÁCE, METODY A POSTUPY ZPRACOVÁNÍ

Hlavním cílem této diplomové práce je analýza celkového hospodaření (včetně zadluženosti) vybraného kraje pomocí zvolených metod, a návrh takových opatření, která povedou k efektivnějšímu řízení zadluženosti.

Ke splnění hlavního cíle diplomové práce jsou jak v teoretické, tak i analytické části práce použity následující metody:

- deskripce,
- analýza,
- komparace,
- indukce,
- dedukce a
- syntéza.

Aby bylo dosaženo hlavního cíle, je nejprve zapotřebí nastudovat potřebnou odbornou literaturu a také provést důkladnou studii závěrečných účtů Jihomoravského kraje. Teoretická část diplomové práce je zpracována metodou deskripce. Organizace krajské samosprávy a problematika tvorby krajských rozpočtů jsou dány zákony, z nichž nejdůležitější jsou např. ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) apod.

Při rozboru skutečných příjmů a výdajů rozpočtů v letech 2011 – 2015 a při hodnocení zadluženosti Jihomoravského kraje je použita metoda analýzy. V praktické části jsou jednotlivé příjmy rozděleny do příjmových tříd, tj. do příjmů daňových, nedaňových, kapitálových a přijatých transferů. I výdaje jsou děleny dle tříd, a to na běžné a kapitálové. Jednotlivé třídy jsou pak dále ještě rozděleny dle jednotlivých položek.

Veškeré skutečné příjmy a výdaje jsou pak za pomoci metody komparace porovnávány v čase a je sledován jejich vývoj. Stejně tak tomu je i u vývoje zadluženosti, která je zhodnocena v návrhové části pomocí různých ukazatelů.

V diplomové práci jsou také využity metody indukce a dedukce, a to při zkoumání hospodaření Jihomoravského kraje. Za pomoci indukce lze vyvodit obecné závěry na základě poznatků o jednotlivostech. Konkrétní závěry pak lze odvodit metodou dedukce.

Při souhrnném hodnocení hospodaření Jihomoravského kraje a jeho zadluženosti je využita metoda syntézy. Touto metodou je možné sumarizovat všechny doposud získané poznatky.

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE: ROZPOČTOVÉ HOSPODAŘENÍ KRAJE

První část diplomové práce se věnuje vzniku a vývoji územní samosprávy v České republice po roce 1989. Jsou zde také vymezeny pojmy jako kraj, majetek kraje, rozpočet kraje a jeho obsah. Velká pozornost je také věnována rozpočtové soustavě v České republice, rozpočtové skladbě a především pak zadluženosti krajů. Teoretická část vychází především z odborné literatury a příslušných zákonů.

1.1 Charakteristika a členění veřejné správy

Na veřejnou správu lze pohlížet ze dvou hledisek. Prvním hlediskem je hledisko, zda veřejnou správu vykonává stát svými orgány nebo stát přenechá některé náležitosti na nestátní veřejnoprávní korporace, aby je spravovaly na samosprávném principu. Druhé hledisko je geografické, tedy správa ústřední, územní nebo místní [1].

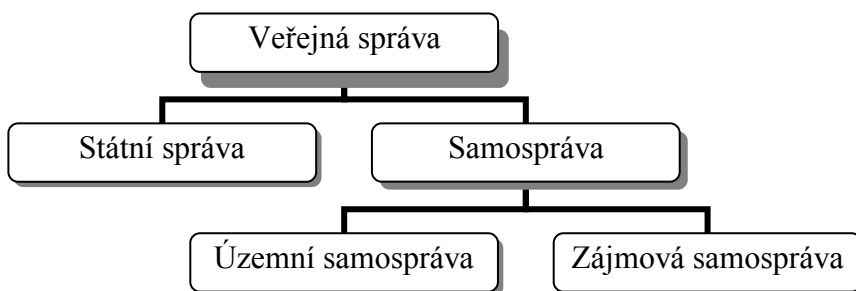
Veřejná správa má tedy dle prvního hlediska dva podsystémy, a to státní správu a samosprávu (veřejnou). Prostřednictvím souhrnu institucí vykonává stát státní správu přímo nebo zprostředkovaně. Samospráva bývá označována jako delegování správy na jiné subjekty a je tedy výrazem demokracie a decentralizace. Samospráva vykonává v rámci zákonem stanovenými předpisy své záležitosti samostatně, vlastním jménem a s vlastními prostředky. Samospráva může být územní nebo zájmová. U územní samosprávy se jedná o zastupování zájmů určitého území. U zájmové samosprávy se jedná o zastupování zájmů osob se společnými zájmy, např. profesní komory [1].

Územní samospráva plní dvě základní funkce (tzv. smíšený model):

- samosprávnou (v České republice se tato působnost nazývá samostatná) a
- přenesenou působnost.

Samostatnou působností zabezpečuje územní samospráva lokální nebo regionální veřejné statky, které občané požadují a mají z nich nějaký užitek. Přenesenou působností zabezpečuje územní samospráva v rámci přenosu kompetencí některé veřejné statky, které mají povahu národních statků [2].

Schéma veřejné správy je zobrazeno na následujícím grafu.

Graf 1: Schéma veřejné správy [1, s. 12]

1.2 Vznik a vývoj územní samosprávy v České republice po roce 1989

Rok 1989 znamenal v České republice nejen změnu společenského systému, ale také možnost obcí samostatně hospodařit a rozhodovat se. Česká vláda také připojila svůj podpis k Evropské chartě místní samosprávy v roce 1998. Tento dokument byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 181/1999 Sb. a ve znění zákona č. 369/1999 Sb. platí od 1. ledna 1999 pro Českou republiku. Evropská charta místní samosprávy obsahuje základní pravidla, na nichž je postavena místní samospráva a zdůrazňuje dvě základní tvrzení:

- místní společenství jsou jedním z hlavních základů demokracie a
- právo občanů účastnit se na řízení veřejných věcech [3].

V současnosti existuje v České republice dvoustupňový systém územní samosprávy. První stupeň tvoří obecní úřady (případně pověřené obecní úřady a úřady s rozšířenou působností), druhý stupeň je tvořen krajskými úřady, které vznikly na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Tento zákon vycházel z území stávajících okresů a vymezil území jednotlivých krajů. Zakotvením krajské správy v zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích (krajském zřízení) byla dovršena první fáze reformy územní veřejné správy. Druhá fáze této reformy zahrnovala ukončení činnosti okresních úřadů a převedení jejich působností na obce s rozšířenou působností, na kraje a na jiné orgány státní správy. K tomuto ukončení došlo dne 31. prosince 2002 [1].

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků stanovil následující názvy 14 krajů:

- Hlavní město Praha,
- Středočeský kraj se sídlem v Praze,
- Jihočeský kraj¹ se sídlem v Českých Budějovicích,
- Plzeňský kraj se sídlem v Plzni,
- Karlovarský kraj se sídlem v Karlových Varech,
- Ústecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem,
- Liberecký kraj se sídlem v Liberci,
- Královéhradecký kraj se sídlem v Hradci Králové,
- Pardubický kraj se sídlem v Pardubicích,
- Kraj Vysočina¹ se sídlem v Jihlavě,
- Jihomoravský kraj¹ se sídlem v Brně,
- Olomoucký kraj se sídlem v Olomouci,
- Moravskoslezský kraj¹ se sídlem v Ostravě a
- Zlínský kraj se sídlem ve Zlíně [4].

V novodobé historii České republiky funguje krajská úroveň územní samosprávy jako vyšší územní samosprávný celek od 1. ledna 2001 [2].

1.3 Kraj

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky v hlavě sedmé, článku 99 říká, že Česká republika je tvořena obcemi, které jsou základními územními samosprávnými celky a kraji, které jsou vyššími územními samosprávnými celky [5].

1.3.1 Charakteristika kraje

Krajem se rozumí územní společenství občanů mající právo na samosprávu. Kraj má vlastní majetek, vlastní příjmy a vlastní rozpočet, podle kterého za podmínek stanovených zákonem hospodaří. Kraj je veřejnoprávní korporací a v právních vztazích

¹ Novelou ústavního zákona o vytvoření vyšších územních samosprávných celků byly změněny názvy krajů.

vystupuje pod svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Kraj se stará o potřeby svých občanů a o všestranný rozvoj svého území [6].

Kraj je vymezen třemi základními znaky, a to:

- územím kraje, které je dané hranicí kraje,
- občany České republiky, kteří mají trvalý pobyt v obci na území kraje a
- právem na působnost (samostatná a přenesená) [7].

Území kraje se skládá z území okresů zařazených do jednotlivých krajů. Pouze na základě ústavního zákona může dojít ke změně hranic území kraje, zřízení nového nebo zrušení stávajícího kraje. Ústavní soud pak řeší spory o území mezi kraji [8].

1.3.2 Působnost kraje

Kraj své záležitosti spravuje samostatně nebo jako tzv. přenesenou působnost. Do samostatné působnosti mohou státní orgány zasahovat jen způsobem, který stanoví zákon. V rámci přenesené působnosti vykonávají orgány kraje státní správu, jejíž výkon byl orgánům kraje svěřen na základě zákona [9].

V oblasti samostatné působnosti není kraj podřízen vládním orgánům. Kraj se řídí při výkonu samosprávy jen právním řádem, pouze při porušení ústavnosti a zákonnosti je možný zásah státu. Do samostatné působnosti patří např.:

- tvorba rozpočtu kraje,
- hospodaření kraje a jeho závěrečný účet,
- vydávání obecně závazných vyhlášek,
- program rozvoje kraje a koncepce cestovního ruchu,
- dopravní obslužnost kraje, respektive spolupráce s jinými kraji,
- územně plánovací dokumentace kraje,
- peněžní fondy, právnické osoby a organizační složky kraje.
- zachování a obnova kulturních památek,
- ochrana obyvatelstva, záchranné a likvidační práce, příprava na mimořádné události,

- zřizování středních škol, odborných učilišť, speciálních základních škol, konzervatoří, krajských zařízení, ústavů sociální péče, zařízení zdravotnické péče, záchrané služby, protialkoholního zařízení,
- odpadové hospodářství atd. [1].

Rozsah činností v rámci přenesené působnosti je poměrně veliký. Tyto činnosti vyplývají zejména ze zákona o krajích, jedná se např. o následující činnosti:

- výkon v oblasti školství (dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy na území kraje),
- výkon v oblasti památkové péče (zajišťování a vedení seznamů v oblasti kulturních památek apod.),
- výkon v oblasti sociální péče,
- výkon v oblasti pozemních komunikací a silniční dopravy,
- výkon v oblasti evidence a nakládání s odpady,
- ochrana krajiny, životního prostředí a péče o lesy a vody,
- řízení rybářství a myslivosti atd. [7].

Na kraj také přešly další činnosti a to po zrušení okresních úřadů, jedná se např. o:

- výkon dozoru nad zákonností ve státní správě a samosprávě obcí,
- metodická pomoc obcím,
- rozhodování o oddělení obcí atd. [1].

V oblasti samostatné působnosti má kraj oprávnění vydávat obecně závazné vyhlášky kraje, v rámci přenesené působnosti jsou to pak nařízení kraje. Dozor nad výkonem samostatné působnosti kraje vykonává ministerstvo vnitra, nad výkonem přenesené působnosti tento dozor vykonávají věcně příslušná ministerstva a ústřední správní orgány [2].

1.3.3 Orgány kraje

Kraj je spravován samostatně zastupitelstvem kraje. Mezi další orgány kraje patří rada kraje, hejtman kraje a krajský úřad [10].

Zastupitelstvo kraje

Vrcholným orgánem kraje s nejrozsáhlejšími rozhodovacími pravomocemi v oblasti samostatné působnosti je zastupitelstvo kraje. Počet členů zastupitelstva upravuje zákon o krajích a závisí na počtu obyvatel daného kraje k 1. lednu roku, ve kterém se konají volby do zastupitelstev kraje (viz Tabulka 1) [2].

Jednání zastupitelstva jsou veřejná. Krajský úřad na úřední desce zveřejní informace o místě, době a navrženém programu zasedání zastupitelstva nejméně 10 dnů předem [3].

Tabulka 1: Počet členů zastupitelstva v závislosti na počtu obyvatel kraje

Počet obyvatel	Počet členů zastupitelstva
do 600 000	45
600 000 – 900 000	55
nad 900 000	65

Zdroj: [6]

Zastupitelstvo kraje rozhoduje v klíčových samosprávních otázkách kraje včetně hospodaření, jedná se zejména o:

- schvalování rozvoje územního obvodu kraje,
- schvalování územně plánovací dokumentace,
- schvalování rozpočtu a závěrečného účtu kraje,
- zřizování a rušení příspěvkových organizací, právnických osob a organizačních složek kraje,
- rozhodování o majetku kraje, jako např.:
 - zastavení nemovitých a movitých (v hodnotě vyšší než 200 000 Kč) věcí,
 - poskytování věcných a peněžitých darů v hodnotě nad 100 000 Kč,
 - nabytí a prodej nemovitostí,
 - dlouhodobý pronájem majetku,
- rozhodování o poskytnutí dotací obcím,
- rozhodování o vzdání se práva a prominutí pohledávky vyšší než 200 000 Kč,
- uzavírání smluv o přijetí úvěru a půjčky,

- uzavírání smluv o poskytnutí půjčky,
- rozhodování o emisi vlastních obligací atd. [11].

Dalšími důležitými pravomocemi zastupitelstva kraje jsou např.:

- volba hejtmana, jeho náměstků a dalších členů rada kraje,
- zřizování a rušení výborů zastupitelstva kraje,
- vydávání obecně závazných vyhlášek,
- předkládání návrhů zákonů Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky (tj. zákonodárná iniciativa),
- rozhodování o spolupráci s jinými kraji,
- volba zástupců do regionálních rad soudržnosti atd.

Pro odsouhlasení usnesení je nutná nadpoloviční většina všech zvolených zastupitelů kraje [7].

Hejtman

Navenek je kraj zastupován hejtmanem, kterého volí ze svých řad zastupitelstvo. Hejtman je zastupován svými náměstkyněmi, společně pak podepisují např. právní předpisy kraje, informují občany kraje o činnosti apod. [10].

Rada kraje

V oblasti samostatné působnosti je výkonným orgánem rada kraje, která odpovídá zastupitelstvu kraje. V oblasti přenesené působnosti rozhoduje rada kraje pouze na základě ustanovení zákona. Počet členů rady určuje zákon o krajích (viz Tabulka 2). Členové rady jsou hejtman, náměstci hejtmana a další členové, kteří jsou voleni z řad zastupitelů [2].

Tabulka 2: Počet členů rady kraje v závislosti na počtu obyvatel

Počet obyvatel	Počet členů rady
do 600 000	9
nad 600 000	11

Zdroj: [6]

Radě kraje je např. vyhrazeno:

- zabezpečovat a kontrolovat hospodaření podle schváleného rozpočtu,
- provádět rozpočtová opatření,
- vydávat nařízení kraje,
- řešit připomínky, návrhy a podněty obcí a právnických osob, které jsou na územním obvodu kraje,
- rozhodování o vzdání se práva a prominutí pohledávky nižší než 200 000 Kč,
- poskytování věcných a peněžitých darů v hodnotě do 100 000 Kč atd. [3].

Krajský úřad

Krajský úřad je výkonným orgánem a plní úkoly v samostatné působnosti, které mu ukládá zastupitelstvo kraje. Krajský úřad vykonává také přenesenou působnost, vyjma té, kterou vykonává zastupitelstvo, rada nebo zvláštní orgán. Krajský úřad tvoří ředitel a jeho zaměstnanci. Krajský úřad se člení na odbory a oddělení [2].

Výbory a komise

V rámci zlepšování výkonu samostatné i přenesené působnosti by měl kraj využívat různé poradní a iniciativní orgány. Do těchto orgánů se řadí výbory a komise. Výbory úzce spolupracují se zastupitelstvem kraje a jsou kontrolními a iniciativními orgány. Výbory předkládají zastupitelstvu různá doporučení. Počet výborů závisí na rozhodnutí zastupitelstva, stejně tak jako počet jejich členů (minimálně však 5 členů). Člen zastupitelstva kraje je vždy předsedou výboru. Dle zákona o krajích musí být vždy zřízeny:

- finanční výbor – provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky kraje, kontroluje hospodaření právnických osob zřízených krajem a provádí další úkony, které mu ukládá zastupitelstvo, jeho členy nemohou být hejtman, náměstci hejtmana a ředitel krajského úřadu,
- kontrolní výbor – kontroluje dodržování právních předpisů orgány kraje a plnění usnesení rady a zastupitelstva kraje, jeho členy nemohou být hejtman, náměstci hejtmana a ředitel krajského úřadu,

- výbor pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost – posuzuje a vyjadřuje se k síti škol, školských zařízení, studijních a učebních oborů, předkládá návrhy ke zlepšení školských služeb apod.,
- výbor pro národnostní menšiny – pokud se dle posledního sčítání lidu hlásí k jiné národnosti než české alespoň 5 % občanů, musí být zřízen výbor pro národnostní menšiny [7].

Komise kraje nezahrnuje platná právní úprava mezi orgány kraje jako takové, avšak jejich postavení v organizační struktuře kraje svědčí k tomu, že doplňují orgány kraje. Rada kraje zřizuje komise jako „své“ poradní a iniciativní orgány [12].

1.4 Majetek kraje

Hlavním zdrojem financování činnosti kraje je jeho majetek. Tento majetek tvoří obecně: věci (movité i nemovité), pohledávky (ze závazkových vztahů, z odpovědnosti za škodu apod.) a nehmotné statky plynoucí z autorských práv [13].

Jedním z nejdůležitějších předpokladů existence územní samosprávy je vlastnictví majetku. Majetek kraje je významným nástrojem rozvoje území, slouží např. k ovlivňování a plnění dlouhodobého sociálně-ekonomického rozvoje [14].

1.4.1 Nabytí majetku kraji

Jelikož krajský stupeň územní samosprávy vznikl nově, musel být vyčleněn určitý majetek z majetku státu a převeden do vlastnictví krajů. Tuto otázku řeší zákon č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů. Jedná se zejména o majetek dříve státních rozpočtových a příspěvkových organizací, u kterých se kraje staly zřizovatelem. Další majetek byl na kraje a obce převeden z okresních úřadů [11].

1.4.2 Pořizování majetku krajem

S nakládáním se svým majetkem mají kraje rozsáhlé pravomoci. Majetek slouží zejména k zabezpečování veřejných statků, ale i pro doplňkové podnikání nebo jiné účely. Kraje mohou také majetek pořizovat, pronajímat, prodávat nebo ho zastavovat

(jako jištění přijatého úvěru). Kraje mají odpovědnost svůj majetek chránit, pečovat o něj, opravovat a udržovat. Kraj může zvětšovat majetek následujícími způsoby:

- nákupem movitého a nemovitého majetku,
- investicemi do hmotného majetku a
- finančním investováním (obchodování s cennými papíry, termínované vklady apod.) [2].

Kraj má povinnost pečovat o zachování a rozvoj svého majetku. Majetek musí kraj chránit před zničením, zneužitím, odcizením, poškozením nebo neoprávněnými zásahy. Záměr směniti, prodat, darovat, pronajmout nebo poskytnout jako výpůjčku nehmotný majetek musí kraj zveřejnit po dobu nejméně 30 dnů před projednáváním v zastupitelstvu kraje vyvěšením na úřední desce krajského úřadu, aby se k němu mohli případní zájemci vyjádřit a předložit své nabídky [3].

Pokud kraj svůj záměr nezveřejní, je právní úkon od počátku neplatný. Majetek lze prodávat pouze za cenu obvyklou v místě a čase. Prodej za odlišnou cenu, musí být zdůvodněn [6].

1.5 Rozpočtová soustava v České republice

Pro úspěšné fungování státu i každé úrovně územní samosprávy a důležitým finančním nástrojem k zabezpečení úkolů a činností na jednotlivých úrovních je příslušný veřejný rozpočet [15].

Rozpočtovou soustavu tvoří veřejné rozpočty, mimorozpočtové peněžní fondy (na centralizované i decentralizované úrovni) a rozpočty veřejnoprávních neziskových organizací. Veškeré tyto rozpočty jsou vytvářené, rozdělované a používané na principu nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti. Na rozpočtovou soustavu lze ovšem nahlížet i z dalších hledisek, např. z institucionálního, finančního apod. [16].

Rozpočtovou soustavou se také rozumí soustava peněžních fondů, rozpočtových vztahů a soustava orgánů a institucí. Nejdůležitějším a vrcholným orgánem rozpočtové soustavy je Ministerstvo financí České republiky [15].

Důležitým nástrojem příslušné vládní úrovně a nástrojem veřejné politiky je veřejný rozpočet. Je využíván k zajištění funkcí jednotlivých vládních úrovní a potřeb veřejné ekonomiky. Do soustavy veřejných rozpočtů jsou zahrnovány tyto rozpočty:

- nadnárodní rozpočet (např. rozpočet EU),
- ústřední rozpočet (v České republice státní rozpočet),
- rozpočty jednotlivých článků územní samosprávy (v České republice více než 6 250 rozpočtů měst a obcí, 13 rozpočtů krajů a 1 rozpočet Hlavního města Prahy, která je obcí a zároveň krajem) a
- rozpočty veřejnoprávních neziskových organizací a veřejných podniků [16].

Hlavní podstata a význam veřejných rozpočtů spočívá v jeho funkcích. Jedná se o funkce alokační, redistribuční a stabilizační [17].

Mimo výše uvedené hlavní funkce plní veřejné rozpočty i funkce autorizační (schválená úroveň příjmů a výdajů zákonodárným orgánem musí být při realizaci rozpočtu respektována moci výkonnou), kontrolní a řídicí (rozpočet je základ pro vnitřní řízení a umožňuje sledování a kontrolu) a informační (veřejné rozpočty podávají vyčerpávající přehled) [18].

1.6 Rozpočtová skladba

Příjmy a výdaje závazně člení tzv. rozpočtová skladba. Toto členění umožňuje identifikovat všechny peněžní pohyby, zjišťovat potřebné informace o vývoji příjmů a výdajů, slučovat příjmy a výdaje za celou rozpočtovou soustavu a zjišťovat hospodaření příslušného rozpočtu. Podrobněji je rozpočtová skladba upravena ve vyhlášce Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů [9].

Vyhláška Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě třídí příjmy a výdaje z následujících hledisek:

- odpovědnostního,
- druhového,
- odvětvového,

- konsolidačního,
- zdrojového,
- doplňkového,
- programového,
- účelového,
- strukturního a
- transferového [19].

Zdrojové třídění se ještě navíc skládá z třídění podkladového, prostorového a nástrojového [20].

Následující část diplomové práce se bude věnovat jen čtyřem nejvýznamnějším hlediskům pro třídění příjmů a výdajů.

1.6.1 Odpovědnostní hledisko

Dříve se toto hledisko nazývalo kapitolní nebo organizační. Pro obce a kraje je nepovinné. Užívá se pouze u státního rozpočtu, kdy se příjmy a výdaje rozdělují do kapitol (vyjadřují odpovědnost správců kapitol) [2].

1.6.2 Druhové hledisko

Základním systémem třídění v rozpočtové skladbě je druhové třídění, které dělí operace do tří základních okruhů, a to: příjmy, výdaje a financování. Využívá se čtyřmístný kód, který umožňuje odlišit třídy, seskupení položek, podseskupení položek a jednotlivé položky příjmů a výdajů. Třídy jsou:

- Daňové příjmy (Třída 1.),
- Nedaňové příjmy (Třída 2.),
- Kapitálové příjmy (Třída 3.),
- Přijaté transfery (Třída 4.),
- Běžné výdaje (Třída 5.),
- Kapitálové výdaje (Třída 6.) a
- Financování (Třída 8.) [9].

1.6.3 Odvětvové hledisko

Dříve se toto hledisko nazývalo funkční. Člení příjmy a výdaje podle toho, na jaký účel jsou finanční prostředky vydávány, tzn. do jakých oblastí – odvětví veřejné spotřeby. Toto hledisko netřídí veškeré operace, ale jen výdaje, u územních rozpočtů navíc ještě některé nedaňové a kapitálové příjmy do šesti skupin, a to:

- Zemědělství a lesní hospodářství,
- Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství,
- Služby pro obyvatelstvo,
- Sociální věci a politika zaměstnanosti,
- Bezpečnost státu a právní ochrana a
- Všeobecná veřejná správa a služby [16].

1.6.4 Konsolidační hledisko

U tohoto hlediska jsou prvkem konsolidačního třídění tzv. záznamové jednotky, které využívají obce i kraje, aby vyloučily duplicity na základě vnitřních transferů mezi fondy a korekci příjmů na jedné straně a na druhé straně korekci výdajů [9].

1.7 Rozpočet kraje

Na úrovni územních samosprávných celků jsou v rámci soustavy veřejných rozpočtů sestavovány rozpočty obce nebo kraje, tj. územní rozpočty. V těchto územních rozpočtech se soustřeďují jak příjmy, které kraj (obec) získá přerozdělením v rozpočtové soustavě, tak příjmy vytvořené jejich vlastní činností. Tyto příjmy se následně rozdělují a používají na financování veřejných a smíšených statků prostřednictvím veřejného sektoru územní samosprávy nebo soukromého sektoru. Rozpočty územních samosprávných celků jsou proto označovány jako decentralizované peněžní fondy [1].

Rozpočet kraje musí dodržovat určité rozpočtové zásady, jedná se zejména o tyto zásady:

- zásada reálnosti rozpočtu,
- zásada jednotnosti a úplnosti rozpočtu,

- zásada každoročního schvalování a sestavování rozpočtu,
- zásada vyrovnanosti rozpočtu,
- zásada publicity a přehlednosti [13].

1.7.1 Rozpočet kraje jako bilance

Rozpočet kraje může být vyrovnaný, přebytkový nebo schodkový. Vyrovnaný rozpočet by měl být dlouhodobým cílem hospodaření kraje, kdy se příjmy rovnají výdajům. Pokud příjmy převyšují výdaje, hovoříme o přebytkovém rozpočtu a kraj tvoří rozpočtovou rezervu. Pokud jsou příjmy menší než výdaje, jedná se o schodkový rozpočet. Tento schodek musí být vyrovnán z rezerv vytvořených v minulosti, nejsou-li k dispozici, musí se vyrovnat z návratných finančních zdrojů, což vede k zadluženosti a většinou k vážným problémům se splácením dluhu včetně úroků [2].

1.7.2 Rozpočet kraje jako finanční plán

Další důležitá funkce rozpočtu kraje je jeho úloha jako finančního plánu. Rozpočet by měl zajistit solventnost kraje a to tak, že připouští pouze ty výdaje kraje, které jsou kryty příjmy, které lze očekávat, rezervami, popřípadě půjčkami, které lze získat a splatit. Jelikož obce a kraje nejsou finančně soběstačné a mají omezené pravomoci v ovlivňování příjmů, uvažuje se o příjmech jako o rozpočtovém omezení [1].

Rozpočet kraje je důležitý finanční plán na rozpočtové období. Ve většině zemí je rozpočtové období shodné s kalendářním rokem (je tomu tak i v České republice). Během rozpočtového období přicházejí postupně jednotlivé druhy příjmů na příjmový účet rozpočtu. Z výdajového účtu se naopak hradí potřeby [21].

1.7.3 Rozpočet kraje jako nástroj prosazování cílů regionální politiky

Rozpočet plní další funkce, např. umísťuje zdroje mezi různé činnosti kraje, poskytuje úplné informace o finanční situaci a o plánech kraje, rozhoduje o úrovni zdanění a výši poplatků v rámci existujících zákonů, které se budou vybírat příští rozpočtové období atd. [1].

1.7.4 Rozpočtový výhled rozpočtu kraje

Pomocným nástrojem územních samosprávných celků sloužící pro střednědobé finanční plánování rozvoje jeho hospodářství je rozpočtový výhled. Rozpočtový výhled se většinou sestavuje na 2 až 5 let následujících po roce, na který se rozpočet sestavuje, a to na základě uzavřených smluvních vztahů a přijatých závazků. Souhrnné údaje o příjmech a výdajích, které obsahuje rozpočtový výhled, jsou především o dlouhodobých závazcích a pohledávkách, o finančních zdrojích a potřebách dlouhodobě realizovaných záměrů [22].

1.7.5 Rozpočtové opatření a rozpočtové provizorium rozpočtu kraje

Rozpočtovými opatřeními se provádějí změny rozpočtu. Tato opatření se evidují dle časové posloupnosti. Mezi rozpočtová opatření patří přesun rozpočtových prostředků, při němž se jednotlivé příjmy nebo výdaje navzájem ovlivňují, za předpokladu, že se celkový objem nebo schválený rozdíl celkových příjmů a výdajů nemění. Do rozpočtových opatření také spadá použití nových, rozpočtem nepředvídaných příjmů k úhradě nových, rozpočtem nezajištěných rozpočtových výdajů. Tímto opatřením se celkový objem rozpočtu zvyšuje. Dalším rozpočtovým opatřením je vázání rozpočtových výdajů, jestliže je jejich krytí ohroženo neplněním rozpočtových příjmů. Při tomto opatření se celkový objem rozpočtu snižuje [11].

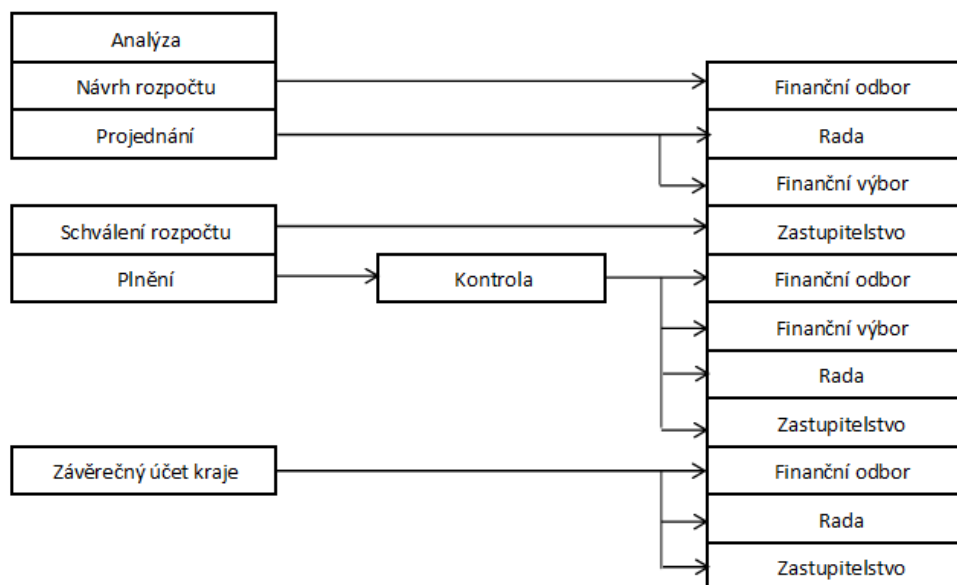
Pokud není rozpočet kraje schválen do 1. ledna příslušného roku, musí kraj hospodařit dle rozpočtového provizoria. Pravidla pro rozpočtové provizorium stanovuje zastupitelstvo kraje. Rozpočtové příjmy a výdaje, které se uskuteční v době rozpočtového provizoria, se stávají příjmy a výdaji rozpočtu kraje po jeho schválení [10].

1.7.6 Rozpočtový proces kraje

Souhrn činností, které jsou nezbytné k řízení hospodaření kraje v daném rozpočtovém období, se nazývají rozpočtový proces. Rozpočtový proces je delší než rozpočtové období, zpravidla trvá 1,5 až 2 roky. Jednotlivé kroky se skládají z těchto etap:

- sestavení návrhu rozpočtu,

- projednávání a schválení návrhu rozpočtu,
- plnění rozpočtu,
- průběžná kontrola plnění rozpočtu,
- závěrečný účet – sestavení přehledu o skutečném vývoji,
- projednání a
- následná kontrola [7].

Obrázek 1: Rozpočtový proces u rozpočtu kraje [1, s. 72]

Návrh rozpočtu kraje a tvorbu podkladů pro tvorbu rozpočtu provádí příslušný výkonný orgán kraje, většinou finanční výbor. Podkladem pro návrh rozpočtu je rozpočtový výhled. Návrh rozpočtu musí také odrážet vazby na jiné rozpočty a musí obsahovat konkrétní požadavky jednotlivých vedoucích odborů a zastupitelů, případně organizací, které kraj řídí. Návrh rozpočtu by měl vycházet z analýzy hospodaření nejméně dva roky zpět. Sestavený návrh rozpočtu se projednává ve výkonných orgánech kraje, tedy ve finančním výboru a v radě kraje. Pokud mají tyto orgány připomínky, finanční odbor je zpracuje do návrhu rozpočtu. Schvalování rozpočtu kraje je ve výhradní pravomoci volených orgánů, tj. zastupitelstva kraje. Po schválení rozpočtu se ukazatele rozepisují dle podrobné rozpočtové skladby. Rozpočet kraje musí být reálný, pravdivý a úplný. Tyto tři zásady mají význam při kontrole plnění rozpočtu a následném vyhodnocení během roku. Finanční odbor a rada kraje sestavují přehled o skutečném

plnění – závěrečný účet. Schválení je pak v kompetenci zastupitelstva kraje. Kraj je povinen nechat si přezkoumat své hospodaření za uplynulý rok, a to buď krajským úřadem (kraj požádá do 30. června každého kalendářního roku o přezkoumání hospodaření) anebo krajskému úřadu oznámí, že jeho hospodaření přezkoumá auditorská společnost. Nezbytnou součástí projednání závěrečného účtu je zpráva o přezkoumání hospodaření kraje za uplynulý rok [1].

Kraj musí zveřejnit návrh svého závěrečného účtu včetně zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření po dobu nejméně 15 dnů před dnem jeho projednávání na zasedání zastupitelstva kraje na své úřední desce. Projednávání závěrečného účtu se uzavírá vyjádřením s celoročním hospodařením:

- bez výhrad nebo
- s výhradami, na základě nichž přijme kraj opatření, která povedou k nápravě zjištěných chyb a odstranění nedostatků [22].

1.8 Obsah rozpočtu kraje

Rozpočet kraje je tvořen příjmy, výdaji a ostatními peněžními operacemi. Do rozpočtu se také začleňují peněžní fondy (jejich tvorba a použití), pokud ovšem tyto fondy neprobíhají mimo rozpočet [3].

1.8.1 Příjmy rozpočtu kraje

Příjmy rozpočtu kraje jsou různorodé, proto je důležité jejich odlišování na příjmy, které může kraj ovlivnit (svou účinností, svým rozhodnutím) a na příjmy, které nemůže ovlivnit (rozhoduje o nich stát). Příjmy závazně člení rozpočtová skladba. Dle druhového hlediska se příjmy člení do čtyř tříd, a to: daňové, nedaňové, kapitálové příjmy a přijaté transfery [2].

Třída 1 – Daňové příjmy

Na rozdíl od obce nemají kraje ve svých daňových příjmech typickou svěřenou daň. Kraje mají pouze podíl na daních sdílených: daní z příjmů fyzických a právnických osob a dani z přidané hodnoty. Výjimku tvoří pouze daň z příjmu právnických osob, která je placená krajem. Celý tento výnos je příjmem krajského rozpočtu [10].

Daňové příjmy jsou stanoveny na základě zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní. Podíl jednotlivých krajů na daňových příjmech se značně liší, jelikož Ministerstvo financí ČR vycházelo z anticipovaných výdajů, které je třeba každému kraji z daňových příjmů pokrýt. Z daňových příjmů hradí kraje zejména výdaje na chod svých organizací, krajských úřadů a zastupitelů [11].

Do konce roku 2015 (od roku 2016 se některé podíly navýšily) tvořily daňové příjmy rozpočtů jednotlivých krajů následující daně a podíly:

- daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušný kraj, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby (100 %),
- podíl na 7,86 % (od roku 2016 se podíl navýšil na 8,92 %) z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,
- podíl na 8,65 % (od roku 2016 se podíl navýšil na 8,92 %) z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- podíl na 8,92 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze samostatně výdělečné činnosti (z podnikání) a
- podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob (bez daně placené obcemi a kraji) [23].

Celostátním hrubým výnosem daně se rozumí peněžní prostředky vybrané v průběhu rozpočtového roku správcem daně. Tyto výnosy se snižují o vrácené prostředky. Do celostátního hrubého výnosu daně se také nezahrnují částky vybrané na pokutách a částky použité na úhradu nákladů daňového řízení [23].

Rozpočtová skladba zahrnuje do daňových příjmů i správní poplatky. Jedná se o poplatky, za správní úkony, které kraj vykonává v rámci přenesené působnosti. Sazba správních poplatků musí být jednotná na celém území České republiky podle zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích [2].

Procenta, kterými se jednotlivé kraje podílejí na procentní části celostátního hrubého výnosu daně, jsou stanovena v Příloze č. 1 k zákonu č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní (viz Tabulka 3) [23].

Tabulka 3: Procentní podíl jednotlivých krajů na celostátním výnosu daní

Kraj	Procento
Hlavní město Praha	3,183684
Středočeský	13,774311
Jihočeský	8,607201
Plzeňský	7,248716
Karlovarský	3,772990
Ústecký	8,242502
Liberecký	4,681207
Královéhradecký	6,442233
Pardubický	5,555168
Vysočina	7,338590
Jihomoravský	9,526055
Olomoucký	6,751705
Zlínský	5,251503
Moravskoslezský	9,624135
Česká republika celkem	100,000000

Zdroj: [23]

Třída 2 – Nedaňové příjmy

Na rozdíl od daňových příjmů, kdy pravomoc kraje při jejich ovlivňování je minimální, u této kategorie příjmů je možnost jejich ovlivnění krajem větší. Nedaňové příjmy souvisejí s „podnikatelskou“ činností kraje [1].

Do nedaňových příjmů se zařazují např.:

- příjmy z vlastní činnosti,
- příjmy z pronájmu majetku,
- příjmy z prodeje nekapitálového majetku,

- příjmy z úroků,
- příjmy z podílů na zisku apod. [7].

Třída 3 – Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy představují jednorázové a neopakovatelné příjmy. Z ekonomického pohledu jsou nedaňového charakteru. Může se jednat např. o: příjmy z prodeje státního majetku, výnosy z vlastnictví cenných papírů apod. [24].

Třída 4 – Přijaté transfery

Jelikož nejsou kraje finančně soběstačné, potřebují dodatečné finanční prostředky z rozpočtové soustavy, zejména ze státního rozpočtu. Transfery tvoří významnou část rozpočtů krajů a jsou rozhodujícím příjmem [2].

Mimo transfery na financování přenesené působnosti, jsou krajům vypláceny převážně účelové transfery a to jak běžné, tak kapitálové. Běžné transfery slouží na financování provozních potřeb, kapitálové (investiční) pak k zajištění určitého standardu poskytovaných veřejných statků. Kraje mohou dostávat transfery ze státního rozpočtu, z kapitoly všeobecné pokladní správy, z rozpočtových kapitol některých ministerstev, od jiných krajů, ze státních mimorozpočtových fondů a v neposlední řadě také z Evropské unie [1].

1.8.2 Výdaje rozpočtu kraje

Výdaje rozpočtu kraje souvisejí s výkonem státní správy na území kraje a se samosprávnými aktivitami [9].

Výdaje se člení na běžné (provozní) a kapitálové. Výdaje také mohou mít charakter ekonomické infrastruktury (výdaje na výstavbu a údržbu veřejných komunikací, veřejných prostranství a parků, výdaje určené na výrobní účely apod.), sociální infrastruktury (výdaje na vzdělání a péči o zdraví, na sociální peněžní transfery apod.) nebo výdajů na investice. Další členění výdajů je na plánované a neplánované nebo lze členit výdaje z hlediska funkcí veřejných rozpočtů, tj. výdaje na alokační, redistribuční a stabilizační činnosti [3].

Třída 5 – Běžné výdaje

Běžné výdaje slouží k financování běžné potřeby v příslušném rozpočtovém roce, jedná se např. o:

- výdaje na platy, odměny a povinné pojistné,
- výdaje na služby a energie,
- výdaje na opravu a údržbu,
- placené nájemné,
- sankční platby,
- výdaje na dopravní obslužnost území,
- výdaje na placení úroků apod. [7].

Třída 6 – Kapitálové výdaje

Kapitálové výdaje slouží k financování dlouhodobých, zejména investičních potřeb, přesahující jedno rozpočtové období. Kapitálové výdaje jsou zpravidla jednorázové a jsou vynakládány na financování konkrétní investice ve veřejném sektoru [24].

Mezi kapitálové výdaje se řadí např.:

- investiční výdaje na pořízení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku,
- splátky úvěrů²,
- investiční půjčky poskytnuté jiným subjektům,
- výdaje na nákup akcií apod. [16].

1.8.3 Financování

Třída 8 má zvláštní postavení. Člení se na financování z tuzemska a ze zahraničí. V obou těchto případech se toto financování ještě člení na krátkodobé, dlouhodobé financování a na opravné položky [7].

Třída 8 – Financování

Do této třídy se zahrnují operace zabezpečující financování schodku hospodaření nebo využití přebytku hospodaření a jeho další zhodnocení v rámci finančního

² Prostřednictvím Třídy 8 – Financování.

investování. Za financující operace jsou tedy považovány i výdaje (poskytované půjčky, výdaje na nákup dluhopisů a akcií). Tyto výdaje jsou prováděny jednak za účelem zhodnocení dočasně volných finančních prostředků formou úroků a dividend, ale také kvůli vazbě na stavy finančních prostředků na bankovních účtech jako nástroj řízení likvidity [24].

1.9 Zadluženost krajů

Zadluženost krajů v České republice je zatím nízká, avšak ke konci roku 2014 vykázaly kraje dosud nejvyšší dosaženou hodnotu, a to 27,6 mld. Kč (meziročně se tato hodnota zvýšila o 0,8 mld. Kč, tj. 2,9 %). Zadlužení krajů je kryto zejména úvěry, jejichž podíl na celkové zadluženosti krajů dosáhl 88,4 %. I v roce 2014 neemitovaly kraje žádné komunální dluhopisy. Některé kraje pokračovaly v čerpání úvěrů poskytnutých Evropskou investiční bankou. Těmito úvěry kraje spolufinancují rozsáhlé investice do regionální infrastruktury. Tyto úvěry jsou zpravidla čerpány v dohodnutých částech s různou délkou splatnosti obvykle delší jak 10 let. Ostatní úvěry přijaly kraje od peněžních ústavů na předfinancování oprav silnic, investičních projektů apod. [25].

Tabulka 4: Celková zadluženost krajů v letech 2007 - 2014 (v mld. Kč)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Úvěry	9,4	11,9	17,4	16,6	19,6	22,2	23,5	24,4
Ostatní dluhy	1,0	2,7	3,5	2,5	2,7	2,3	3,3	3,2
Zadluženost celkem	10,4	14,6	20,9	19,1	22,3	24,5	26,8	27,6

Zdroj: [25]

1.9.1 Regulace zadluženosti krajů

Kraje mají v současnosti poměrně liberální přístup na všechny finanční trhy. Mohou si půjčovat od jakéhokoliv finančního ústavu, za jakýmkoliv účelem, za jakýchkoli podmínek, časových lhůt a úrokových sazeb, mají tedy volný přístup k přijímání úvěrů a to v české i zahraniční měně. Pro regulaci hovoří nárůst dluhu krajů a souvislost

ukazatele dluhu s Maastrichtskými fiskálními kritérii³, proto je v současnosti zadluženost územních samospráv (a celého systému veřejných financí) nežádoucí. V zákoně o krajích je stanovena působnost orgánů kraje při rozhodování o finančním hospodaření, majetkoprávních úkonech a zejména pak to, že o nejdůležitějších úkonech rozhoduje vrcholný volený orgán, tj. zastupitelstvo kraje (zřizuje organizace kraje, navrhuje rozpočet, přijímá a poskytuje úvěry a půjčky apod.) [1].

V zákoně o krajích je taxativně vymezeno, kdy kraj smí ručit za závazky fyzických a právnických osob, jedná se o:

- závazky vyplývající ze smlouvy o úvěru, pokud jsou peněžní prostředky určeny pro investici uskutečňovanou za finanční podpory ze státního rozpočtu, státních fondů nebo národního fondu,
- závazky vyplývající ze smlouvy o úvěru, jsou-li peněžní prostředky určeny pro investici do nemovitostí vlastněné krajem,
- závazky těch, jejichž zřizovatelem je kraj, obec nebo stát a
- závazky těch, v nichž míra účasti kraje nebo spolu s jiným krajem (krají), obcí (obcemi) nebo státem přesahuje 50 % [6].

Nikdo nemá možnost ovlivnit výši případného schodku rozpočtu kraje – je to zcela v kompetenci zastupitelstva kraje v samostatné působnosti. Existují však ustanovení, která nepřímo přispívají k omezování nadměrné zadluženosti [1].

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů stanovuje např.:

- rozpočet se sestavuje zpravidla jako vyrovnaný,
- rozpočet lze schválit i jako schodkový (za předpokladu, že schodek bude možné uhradit, např. zdroje z minulých let apod.),
- hospodaření se řídí podle rozpočtového výhledu,
- případný schodek rozpočtu musí být uhrazen (a to např. ze zdrojů z minulých let) apod. [22].

³ Jedno z konvergenčních kritérií je podíl veřejného dluhu na HDP nižší než 60 % [16].

Dalším nástrojem pro regulaci zadluženosti kraje je zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí. Předmětem přezkoumání jsou jednak údaje o ročním hospodaření kraje, např. plnění příjmů a výdajů rozpočtu, náklady a výnosy z „podnikatelské činnosti“ kraje, finanční operace týkající se cizích zdrojů, ale také údaje o nakládání a hospodaření s majetkem kraje nebo s majetkem státu, se kterým kraj hospodaří, údaje o stavu pohledávek a závazků apod. [26].

Dalším nepřímým nástrojem pro regulaci zadluženosti kraje je zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, který říká, že kraj v případě emise komunálních dluhopisů musí tuto skutečnost ohlásit Ministerstvu financí a toto ministerstvo musí dát k vydání souhlas. Pokud se rozhodne kraj získat peněžní prostředky prostřednictvím emise komunálních dluhopisů, smí tyto prostředky použít pouze na:

- investice do dlouhodobého hmotného majetku sloužícího k výkonu kraje,
- odstranění škod způsobených živelní nebo jinou pohromou a
- úhradu projektu, který je spolufinancován z prostředků Evropské unie [27].

Lhůta splatnosti komunálních dluhopisů vydávaných krajem nesmí být delší než 15 let od data emise [27].

1.9.2 Preventivní opatření zadluženosti krajů

V České republice stále chybí přijetí určitých pravidel, např. zákon o bankrotu územních samospráv, který by stanovil postupy v případě platební neschopnosti krajů (obcí). Dále není stanovena definice majetku, který nelze zastavit a také pro územní samosprávu by měl platit zákaz pro spekulativní investování. V České republice také neexistuje žádná agentura, která by se dlouhodobě zabývala analyzováním úvěrových rizik, monitorováním dluhů obcí (krajů) a úvěrovým ratingem. Existují pouze soukromé agentury, které provádějí rating obcí (krajů) na komerční bázi na jejich žádost nebo jako podpůrný nástroj pro poskytovatele úvěrů obcím (krajům). Výpočet ratingu se určuje dle kompletní aktualizované databáze finančních a nefinančních údajů o všech obcích a krajích v České republice. Na základě údajů,

které jsou uloženy v databázi, se určuje finanční a nefinanční stupeň bonity. Kombinací těchto bonit vzniká ratingový stupeň definující věřitelské riziko [1].

1.9.3 Ukazatel dluhové služby

Od roku 2004 byl tento ukazatel počítán jako poměr dluhové služby a dluhové základny. Dluhová služba zahrnuje splátky jistin, úroků a leasingů. Dluhová základna je součtem daňových a nedaňových příjmů a neinvestičních a investičních přijatých transferů ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu. Hodnota ukazatele by neměla překročit 30 % [28].

Obce a kraje, které překročily hodnotu ukazatele, byly dopisem ministra financí upozorněny, že by měly přijmout taková opatření, aby v příštím období hodnotu ukazatele nepřekročily. Oslovené obce a kraje měly oznámit Ministerstvu financí důvody překročení ukazatele a také opatření jaká přijaly. V případě dalšího překročení ukazatele dluhové služby předá Ministerstvo financí seznam těchto obcí a krajů poskytovatelům prostředků ze státního rozpočtu, aby při podávání žádostí těchto obcí a krajů o dotaci, půjčku apod. přihlédli k této skutečnosti. Jelikož sledování zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele dluhové služby trpělo určitými nedostatky, např. předčasné vysoké jednorázové splátky úvěrů a půjček nevhodně ovlivňují zmíněný ukazatel (což je pozitivní snaha), se rozhodlo Ministerstvo financí vytvořit nový systém ukazatelů, který slouží ke komplexnějšímu monitoringu územních samospráv. V roce 2008 přijala vláda České republiky usnesení č. 1395, o monitoringu hospodaření obcí. Na základě tohoto usnesení byl ukazatel dluhové služby zrušen. Monitoring hospodaření obcí je založen na výpočtu soustavy informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU). Tato metodika se ovšem nevztahuje na kraje ani na dobrovolné svazky obcí [1].

1.9.4 Celková zadluženost (ukazatel věřitelského rizika)

Celková zadluženost udává, z kolika procent jsou celková aktiva financována cizím kapitálem. Věřitelé upřednostňují nižší hodnotu tohoto ukazatele, kdežto manažeři územních samospráv upřednostňují hodnotu vyšší. Finanční analýza v oblasti veřejného sektoru se v podstatě zužuje na výpočet ukazatelů dle zákona č. 420/2004 Sb.,

o přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí [29].

Dle zákona o přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí jsou povinnou náležitostí závěru zprávy o výsledku přezkoumání hospodaření tyto tři poměrové ukazatele:

- podíl pohledávek na rozpočtu územního celku,
- podíl závazků na rozpočtu územního celku a
- podíl zastaveného majetku na celkovém majetku územního celku [30].

Tyto tři ukazatele mají sloužit pro potřeby zastupitelů územních samosprávných celků při posuzování vývojových trendů některých oblastí hospodaření a také při uplatnění dotazů, námitek a návrhů opatření při procesu schvalování závěrečného účtu [29].

1.9.5 Alternativní ukazatele zadluženosti

Někteří odborníci se přiklánějí ke sledování a analyzování zadluženosti územních samospráv nejen jedním ukazatelem, ale pomocí soustav ukazatelů. Nejčastější ukazatelé jsou např.:

- poměr dluhové služby k běžným příjmům,
- saldo běžného rozpočtu,
- čistý provozní výsledek – přebytek/deficit a
- běžné příjmy.

Celková výše dluhové služby je důležitým ukazatelem, avšak zadluženost je nutné posuzovat dle účelnosti zadlužení kraje, velikosti majetku a s ohledem na celkovou ekonomickou situaci kraje [1].

Poměr dluhové služby k běžným příjmům

Dluhová služba v jednotlivých letech zahrnuje splátky jistiny dluhu, úroky, záruky dlužníka za úvěr (půjčku) a splátky půjček v jednotlivých letech, které kraj poskytne. Běžné příjmy zahrnují odhad běžných příjmů v jednotlivých letech po dobu životnosti dluhu. Do běžných příjmů lze zařadit i případné výnosy, které realizace projektu přinese a neinvestiční náklady po dokončení projektu spojených s jeho provozováním.

Za obezřetné se považuje, pokud je poměr dluhové služby k běžným příjmům menší než 20 – 25 % [1].

Saldo běžného rozpočtu

Roční dluhová služba je chápána jako provozní přebytek (saldo rozpočtu), tj. rozdíl běžných příjmů a běžných výdajů [31].

Běžné příjmy

Pokud se od běžných příjmů odečtou běžné výdaje, současná dluhová služba, současné závazky ze současných projektů (nebo poskytnutých garancí) a poskytnuté půjčky, vyčíslí se budoucí zdroje pro novou dluhovou službu [1].

Čistý provozní výsledek

Odečtením opakujících se běžných příjmů od opakujících neinvestičních výdajů se vyčíslí čistý provozní přebytek, tj. budoucí zdroj pro novou dluhovou službu. Přebytek provozních příjmů je totiž velmi důležitým zdrojem pro financování investic [32].

2 ANALÝZA A ZHODNOCENÍ HOSPODAŘENÍ KRAJE, VČETNĚ ZADLUŽENÍ

Ve druhé části diplomové práce je představen Jihomoravský kraj. Následně je provedena analýza hospodaření kraje, včetně zadlužení na základě závěrečných účtů kraje.

2.1 Charakteristika Jihomoravského kraje

Jihomoravský kraj leží v jihovýchodní části České republiky při hranicích s Rakouskem a Slovenskem. Kraj sousedí s dalšími pěti kraji České republiky a svou rozlohou 719 555 ha zaujímá zhruba 9 % území České republiky a řadí se tak na čtvrté místo mezi ostatními kraji. Území kraje je rozděleno na sedm okresů (Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov a Znojmo), na 21 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 34 obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. Podle údajů Českého statistického úřadu žilo v Jihomoravském kraji k 31. prosinci 2015 celkem 1 175 025 obyvatel [33].

Centrem kraje je druhé největší město České republiky Brno, které je významným ekonomickým a správním centrem, městem univerzit, střediskem justice a veletržním centrem. Hlavní výhodou kraje je jeho vynikající dopravní dostupnost a strategická poloha na křižovatce transevropských silničních a železničních dálkových tras spojujícími západní Evropu s východní a severní s jižní. Asi 60 % výměry regionu tvoří zemědělská půda, z níž 83 % připadá na ornou půdu. Specialitou jižní Moravy je především vinohradnictví evropské úrovně [34].

Obrázek 2: Mapa Jihomoravského kraje [34]

2.1.1 Základní údaje dle Registru ekonomických subjektů

IČ:	70888337
Obchodní firma:	Jihomoravský kraj
Statistická právní forma:	804 – Kraj
Datum vzniku:	12. listopadu 2000
Sídlo:	Žerotínovo náměstí 449/3 601 82 BRNO
Základní územní jednotka:	550973 – Brno-střed
Okres:	CZ0642 – Brno-město
Klasifikace dle CZ-NACE:	841 10 Všeobecné činnosti veřejné správy
Institucionální sektor:	13130 – Místní vládní instituce
Velikostní kategorie:	500 – 999 zaměstnanců [35]

2.2 Struktura veřejné správy

Struktura veřejné správy Jihomoravského kraje se skládá ze zastupitelstva kraje a z rady kraje. Jelikož má kraj více než 900 000 obyvatel má zastupitelstvo Jihomoravského kraje 65 členů a rada Jihomoravského kraje má 11 uvolněných členů. Zasedání zastupitelstva jsou ze zákona veřejná. Poradními orgány zastupitelstva jsou výbory (finanční, kontrolní, pro regionální rozvoj apod.). Schůze rady jsou ze zákona neveřejné a s hlasem poradním se jich účastní ředitelka krajského úřadu. Ředitelkou krajského úřadu je JUDr. Věra Vojáčková, MPA. Poradními orgány rady jsou komise (finanční a majetková, pro výchovu a vzdělání, investiční, dopravy a regionálního rozvoje apod.).

Rada kraje má 7 členů z politické strany ČSSD a 4 členy ze strany KDU-ČSL. Zastupitelstvo volí ze svých řad hejtmana, kterým je již od roku 2008 JUDr. Michal Hašek. Hlavním cílem zastupitelstva kraje je realizace konceptu společenské odpovědnosti, což stručně řečeno znamená: „dělat více než zákon vyžaduje a okolí očekává.“ Rozložení politických stran v zastupitelstvu Jihomoravského kraje je uvedeno na následujícím grafu [33].

Graf 2: Rozložení politických stran v zastupitelstvu kraje [Vlastní zpracování], [33]

2.3 Analýza hospodaření Jihomoravského kraje

V této části diplomové práce bude provedena analýza příjmů a výdajů Jihomoravského kraje v letech 2011 – 2015. Podklady pro analýzu příjmů a výdajů jsou čerpány zejména ze schválených rozpočtů, závěrečných účtů a výročních zpráv Jihomoravského kraje.

2.3.1 Vývoj skutečných příjmů a výdajů v letech 2011 – 2015

Skutečné příjmy a výdaje jsou čerpány ze závěrečných účtů a z rozpočtů Jihomoravského kraje. Závěrečné účty jsou sestavovány k 31. prosinci a obsahují tedy veškeré příjmy a výdaje za celé rozpočtové období. Následující tabulka zobrazuje celkovou výši skutečných příjmů a výdajů a také rozdíly mezi příjmy a výdaji.

Tabulka 5: Vývoj skutečných příjmů a výdajů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)

	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
Příjmy	14 991 410,16	15 461 103,31	15 325 303,36	16 821 881,36	17 469 545,32
Výdaje	15 056 512,86	15 822 738,18	15 623 321,24	16 777 515,67	18 061 487,15
Saldo	-65 102,70	-361 634,87	-298 017,88	44 365,69	-591 941,83

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [37], [38]

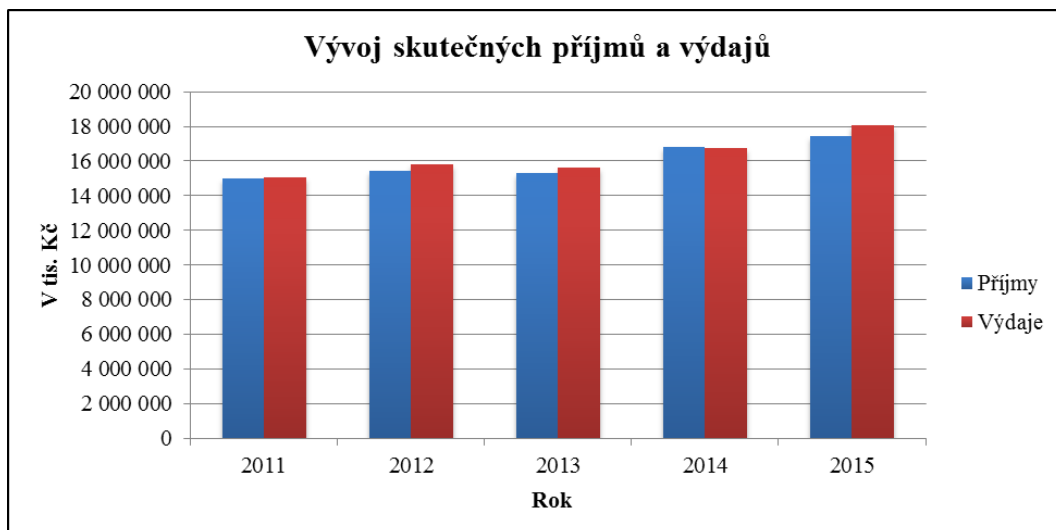
V roce 2011 přesáhly výdaje příjmy o 0,5 % a hospodaření Jihomoravského kraje tak skončilo schodkem více než 65 mil. Kč. Za schodkem pravděpodobně stál doposud přetrvávající vliv ekonomické krize, který se projevil nepříznivým vývojem inkasa příjmů ze sdílených daní oproti schválenému rozpočtu kraje a také souvislost s neplněním plánovaných příjmů z prodeje nemovitého majetku. Skutečná výše schodku byla však nižší než plánovaná částka, zejména z důvodu nedočerpaných rozpočtovaných výdajů.

V roce 2012 vznikl opět schodek téměř 362 mil. Kč z důvodu převýšení výdajů nad příjmy o 2,34 %. V roce 2012 došlo ke snížení podílu krajů na celostátním hrubém výnosu daně z přidané hodnoty, což vedlo ke snížení příjmů v podobě této daně. Navíc v roce 2012 vzrostly Jihomoravskému kraji celkové výdaje, zejména pak z důvodu poskytnutí dotace na investice příspěvkové organizaci Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje.

Výdaje převýšily příjmy i v roce 2013, a to téměř o 2 %. Z tohoto důvodu vznikl v roce 2013 schodek ve výši téměř 300 mil. Kč. Tento schodek byl způsoben snížením příjmů v podobě přijatých transferů.

Jediným rokem, ve kterém vznikl přebytek, byl rok 2014. Příjmy převýšily výdaje o téměř 0,3 % a hospodaření tak skončilo přebytkem více než 44 mil. Kč. Tento přebytek vznikl v důsledku čerpání celé částky úvěru od Evropské investiční banky ve výši 300 mil. Kč.

Nejvyššího schodku za sledované období dosáhl rozpočet Jihomoravského kraje v roce 2015. Výdaje převýšily příjmy téměř o 4 % a hospodaření tak skončilo schodkem téměř 600 mil. Kč. Tento vysoký schodek byl způsoben zejména vysokým růstem výdajů v podobě investičních a neinvestičních transferů příspěvkovým a podobným organizacím, zejména v oblasti školství, zdravotnictví a dopravní infrastruktury. Vývoj skutečných příjmů a výdajů ve sledovaných letech je zobrazen na následujícím grafu.

Graf 3: Vývoj skutečných příjmů a výdajů kraje v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)
[Vlastní zpracování], [36], [37], [38]

Pro zjištění příčin vývoje hospodaření budou v následujících kapitolách ještě podrobněji analyzovány příjmy a výdaje, a to podle druhového hlediska, tj. dle jednotlivých tříd.

2.3.2 Příjmy rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2011 – 2015

Dle druhového hlediska se příjmy rozpočtu kraje dělí do čtyř tříd, a to na Daňové příjmy, Nedaňové příjmy, Kapitálové příjmy a Přijaté transfery. V následující tabulce jsou příjmy rozpočtu Jihomoravského kraje rozděleny právě v těchto čtyřech třídách.

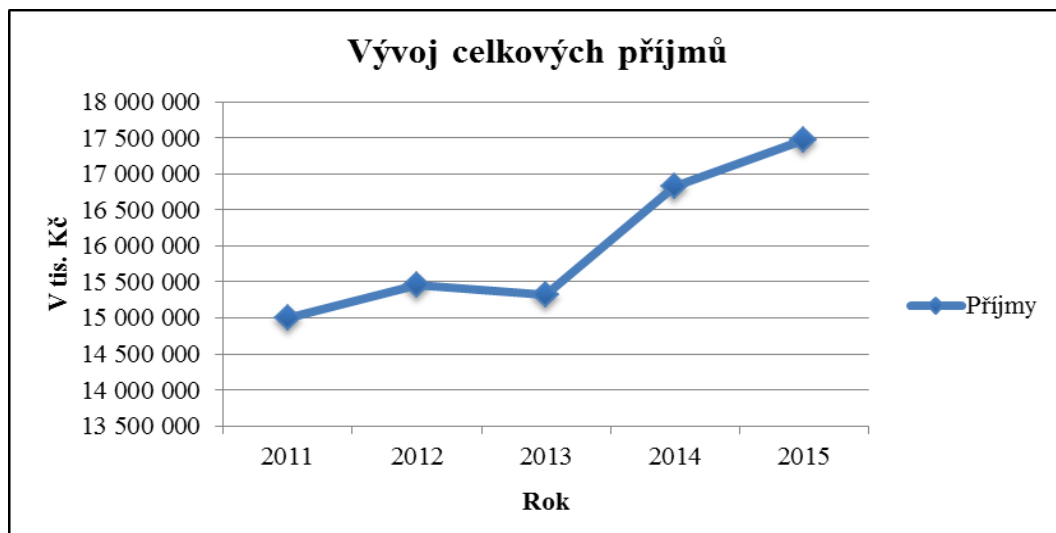
Tabulka 6: Příjmy rozpočtu Jihomoravského kraje dle tříd v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)

Druh příjmu	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
Daňové příjmy	4 458 386,65	4 486 182,19	4 593 443,35	4 847 780,22	5 001 696,84
Nedaňové příjmy	411 370,60	439 172,97	438 585,33	547 089,66	476 049,61
Kapitálové příjmy	116 286,85	56 901,06	22 634,05	58 634,12	3 465,87
Přijaté transfery	10 005 366,06	10 478 847,09	10 270 640,63	11 368 377,36	11 988 333,00
Příjmy celkem	14 991 410,16	15 461 103,31	15 325 303,36	16 821 881,36	17 469 545,32

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [37], [38]

Celkové příjmy v roce 2012 vzrostly o 3 % oproti roku 2011 z důvodů zvýšení přijatých transferů. V roce 2013 ovšem přijaté transfery poklesly a poklesly i celkové příjmy.

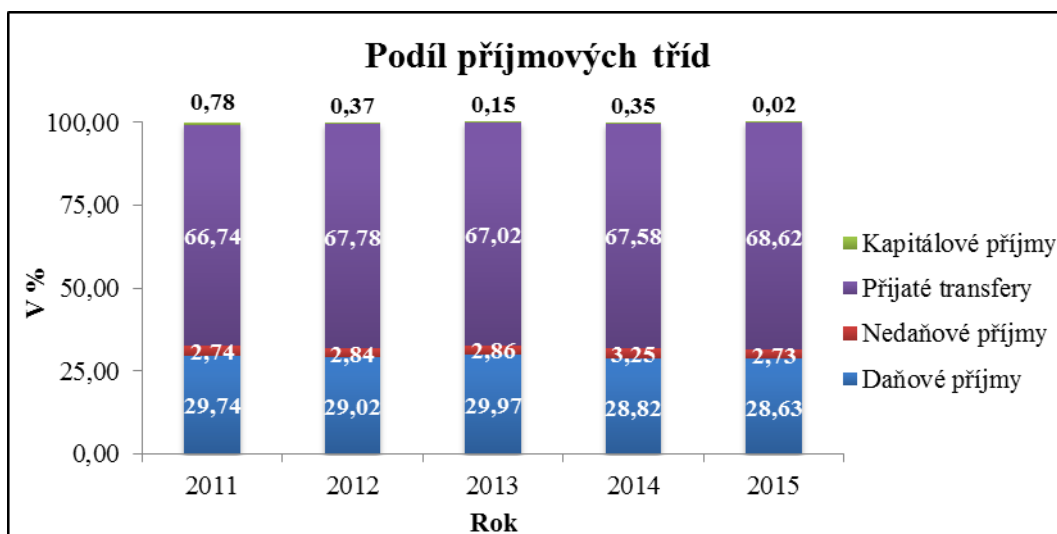
Pokles přijatých transferů částečně vykompenzoval růst daňových příjmů, a proto celkové příjmy poklesly v roce 2013 jen o 0,88 %. V roce 2014 se výrazně zvýšily jak daňové příjmy, tak i přijaté transfery a tak se celkové příjmy zvýšily téměř o 9 %. V roce 2015 pokračoval růst příjmů, avšak tempo růstu se zpomalilo na necelá 4 %. Vývoj celkových příjmů je zobrazen v následujícím grafu.

Graf 4: Vývoj celkových příjmů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)
[Vlastní zpracování], [36], [37], [38]

Největší část příjmů rozpočtu představují přijaté transfery. Podíly přijatých transferů na celkových příjmech se pohybují každým rokem okolo 67 %. Jedná se tedy o velmi stabilní příjem do rozpočtu kraje. Jihomoravský kraj byl ve sledovaných letech příjemcem účelových transferů z jednotlivých ministerstev, Úřadu vlády České republiky, České rozvojové agentury, Státního fondu životního prostředí, Národního fondu, Regionální rady regionu soudržnosti Jihovýchod, od ostatních krajů, obcí a od zahraničních hlavních partnerů projektů Jihomoravského kraje a jeho příspěvkových organizací v rámci programů podporovaných z Evropské unie. Druhým nejvýznamnějším příjmem rozpočtu kraje jsou každým rokem se opakující daňové příjmy. Tyto příjmy získává Jihomoravský kraj každým rokem na základě zákona o rozpočtovém určení daní. Podíl daňových příjmů na celkových příjmech se pohybuje okolo 29 % a jedná se tedy o další významný stabilní příjem. Dalšími důležitými příjmy jsou nedaňové příjmy, které se ovšem podílejí na celkových příjmech v rozmezí již jen od 2,73 do 3,25 %. Nejméně významnou položkou jsou kapitálové

příjmy. Tyto příjmy se podílejí na celkových příjmech ve sledovaných letech pouze v rozmezí od 0,02 do 0,78 %. Podíly jednotlivých příjmů na celkových příjmech jsou vyobrazeny v následujícím grafu.

Graf 5: Podíl jednotlivých příjmových tříd na celkových příjmech v letech 2011 - 2015 (v %)
[Vlastní zpracování], [36], [37], [38]

Na následujících stránkách diplomové práce budou ještě jednotlivé příjmové třídy rozděleny podrobně dle jednotlivých položek.

2.3.3 Daňové příjmy

Daňové příjmy představují velmi stabilní podíl na celkových příjmech rozpočtu Jihomoravského kraje. Jedná se ovšem o příjmy, které nemůže kraj ovlivnit, jelikož jsou dány zákonem o rozpočtovém určení daní. V každém sledovaném roce se daňové příjmy podílejí zhruba 30% podílem na celkových příjmech. Na rozdíl od obce nemá kraj v daňových příjmech typicky svěřenou daň. V případě obcí je touto svěřenou daní daň z nemovitých věcí.

Podíl krajů na celostátním výnosu sdílených daní je stanoven zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). Podíl Jihomoravského kraje na sdílených daních je stanoven tímto zákonem ve výši 9,526055 %. Jednotlivé položky daňových příjmů jsou vyčísleny v následující tabulce.

Tabulka 7: Daňové příjmy v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)

Daňové příjmy	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
DPFO ze závislé činnosti a funkčních požitků	1 001 956,18	1 002 817,87	1 019 165,83	1 075 868,10	1 116 477,13
DPFO ze samostatně výdělečné činnosti	23 762,65	35 362,28	18 814,23	13 751,16	10 038,90
DPFO z kapitálových výnosů	94 170,72	111 594,72	142 283,22	124 785,49	133 971,98
DPPO	974 899,49	1 094 656,78	1 086 283,79	1 194 446,21	1 243 742,08
DPPO za kraje	22 555,66	31 168,36	15 728,58	11 299,68	28 709,57
DPH	2 338 122,17	2 206 239,66	2 308 137,00	2 423 404,36	2 465 884,39
Příjmy z licencí pro kamionovou dopravu	136,00	46,10	0,00	0,00	0,00
Správní poplatky	2 783,78	4 296,42	3 030,70	4 225,22	2 872,79
Celkem	4 458 386,65	4 486 182,19	4 593 443,35	4 847 780,22	5 001 696,84

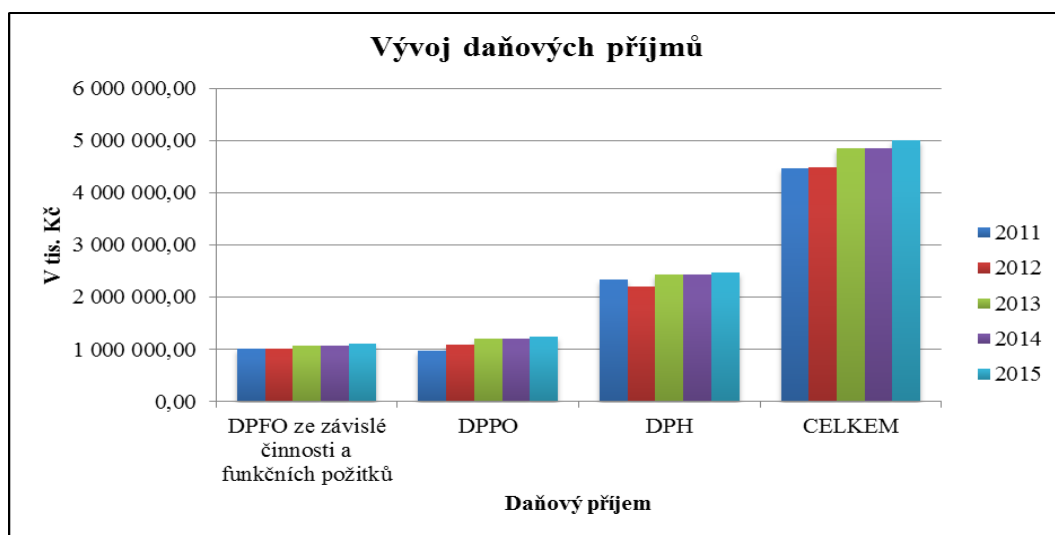
Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [37], [38]

Celkové daňové příjmy mají vzrůstající charakter. Největší podíl na daňových příjmech rozpočtu Jihomoravského kraje nese daň z přidané hodnoty. Tento podíl se ve sledovaných letech pohybuje v rozmezí od 49,2 do 52,4 %. Vyjma roku 2012 se příjmy v podobě daně z přidané hodnoty neustále navyšovaly. Za snížením v roce 2012 stojí pravděpodobně novela zákona o rozpočtovém určení daní, která snížila podíl z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty z 8,92 % na 8,29 %. Od 1. ledna 2013 byl přijat tzv. „stabilizační balíček“, který opět snížil podíl krajů na celostátním hrubém výnosu daně z přidané hodnoty z 8,29 % na 7,86 %. Tato snížení byla v následujících letech vykompenzována zvyšováním sazeb daně z přidané hodnoty a pravděpodobně také zlepšením výběru daní. Od roku 2016 vstoupila v platnost další novela zákona o rozpočtovém určení daní, která vrací podíl z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty na původní hodnotu před rokem 2012, tj. 8,92 %. Lze tedy očekávat další navyšování daňových příjmů.

Dalšími nejvýznamnějšími daňovými příjmy jsou podíly na celostátním hrubém výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků a na celostátním

hrubém výnosu daně z příjmů právnických osob. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků tvoří zhruba 22 % celkových daňových příjmů. Daň z příjmů právnických osob tvoří téměř 25 % celkových daňových příjmů. Stejně jako u daně z přidané hodnoty se podíl daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků po tzv. „stabilizačním balíčku“ v roce 2013 snížil z 8,92 % na 8,65 %. Od roku 2016 se již podíl vrací na svoji původní hodnotu, tj. 8,92 %. Zhruba 3 % daňových příjmů tvoří daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů. Jedná se o příjmy vybírané srážkou podle zvláštní sazby. Ostatní daňové příjmy se podílejí na celkových příjmech zhruba jedním procentem, jedná se tudíž o marginální příjmy.

Na následujícím grafu je vyobrazen vývoj celkových daňových příjmů a tří výše uvedených nejvýznamnějších příjmů.

Graf 6: Vývoj daňových příjmů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)
[Vlastní zpracování], [36], [37], [38]

2.3.4 Nedaňové příjmy

Podíl nedaňových příjmů na celkových příjmech se pohyboval ve sledovaných letech okolo 3 %. Nedaňové příjmy tedy tvoří značně nižší část příjmů než příjmy daňové. Jednotlivé nedaňové příjmy jsou rozděleny v následující tabulce dle jednotlivých položek.

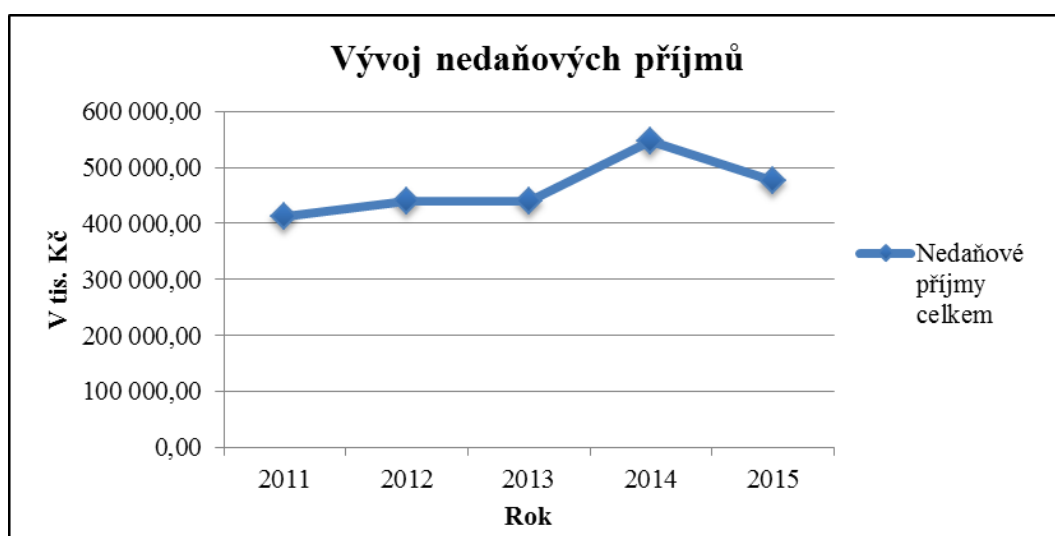
Tabulka 8: Nedaňové příjmy v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)

Nedaňové příjmy	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
Příjmy z poskytování služeb a výrobků	245,83	388,21	330,77	295,97	2 300,22
Ostatní příjmy z vlastní činnosti	2 258,35	4 022,02	3 628,38	3 971,92	4 472,33
Odvody příspěvkových organizací	187 720,04	190 879,80	201 630,27	234 167,44	207 922,06
Ostatní odvody příspěvkových organizací	1 477,21	748,60	3 117,27	1 368,83	2 308,10
Příjmy z pronájmu pozemků	53,96	62,34	62,12	45,06	10,82
Příjmy z pronájmu ostatních nemovitostí a jejich částí	29 543,17	30 110,07	27 682,41	33 125,41	31 221,99
Příjmy z úroků	17 031,24	19 032,47	11 410,15	9 502,01	6 250,85
Realizované kurzové zisky	36,17	0,04	195,52	0,12	0,00
Sankční platby přijaté od státu, obcí a krajů	456,46	690,78	504,63	479,45	201,53
Sankční platby přijaté od jiných subjektů	9 530,45	14 957,63	13 774,85	21 648,12	18 976,66
Ostatní příjmy z finančního vypořádání předchozích let od jiných veřejných rozpočtů	2 323,85	0,00	2,70	27,34	1 035,51
Příjmy z finančního vypořádání minulých let mezi krajem a obcemi	56 185,98	50 552,87	28 456,77	22 148,39	12 259,76
Ostatní přijaté vratky transferů	10 634,71	30 737,66	45 674,69	110 075,38	78 391,70
Příjmy z prodeje krátkodobého a drobného dlouhodobého majetku	1 060,33	2 769,36	364,08	396,67	472,20
Přijaté neinvestiční dary	67,44	0,00	0,00	0,00	4 131,22
Přijaté pojistné náhrady	1 331,32	576,54	892,06	460,09	855,26
Přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady	45 735,52	48 798,20	55 794,92	64 488,90	60 612,76
Ostatní nedaňové příjmy jinde nezařazené	929,37	724,76	981,86	603,46	735,50
Platby za odebrané množství podzemní vody	44 749,20	44 121,62	44 081,88	44 285,10	43 891,14
Celkem	411 370,60	439 172,97	438 585,33	547 089,66	476 049,61

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [37], [38]

Největší část nedaňových příjmů rozpočtu Jihomoravského kraje tvoří položky: Odvody příspěvkových organizací, Platby za odebrané množství podzemní vody, Přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady, Příjmy z pronájmu ostatních nemovitostí a jejich částí a Příjmy z finančního vypořádání minulých let mezi krajem a obcemi.

Téměř 45% podílem se na nedaňových příjmech podílejí každým rokem odvody příspěvkových organizací. Jedná se o odvody příspěvkových organizací z oblastí školství, sociálních služeb, zdravotnictví a kultury. Dalšími významnými nedaňovými příjmy jsou platby za odebrané množství podzemní vody dle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon). Tyto příjmy jsou zdrojem Zvláštního účtu pro vodní hospodářství Jihomoravského kraje. Položku přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady tvoří zejména příspěvky od obcí do Fondu integrovaného dopravního systému na zajištění dopravní obslužnosti a fungování Integrovaného dopravního systému Jihomoravského kraje. Jako další významné nedaňové příjmy lze uvést příjmy z pronájmu ostatních nemovitostí a jejich částí nebo ostatní přijaté vratky transferů. Vývoj celkových nedaňových příjmů je vyobrazen na následujícím grafu.

Graf 7: Vývoj celkových nedaňových příjmů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)
[Vlastní zpracování], [36], [37], [38]

Ve všech sledovaných letech neklesly nedaňové příjmy pod hranici 400 mil. Kč. Nedaňové příjmy jsou tedy stabilní příjmovou třídou, avšak jejich podíl na celkových příjmech rozpočtu Jihomoravského kraje je velice nízký (od 2,73 do 3,25 %). Za prudkým nárůstem nedaňových příjmů v roce 2014 (téměř o 25 %) stojí položka Ostatní přijaté vratky transferů. Jedná se o vrácené finanční prostředky z poskytnutých dotací v minulých letech.

2.3.5 Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy se podílejí na celkových příjmech v jednotlivých letech pouze v rozmezí od 0,02 do 0,78 %. Jedná se o velmi nízké a jednorázové příjmy. Kapitálové příjmy mají ve většině případů jednorázový charakter, jelikož se jedná o příjmy spojené s prodejem dlouhodobého majetku. Vývoj kapitálových příjmů a jednotlivých položek rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2011 – 2015 je uveden v následující tabulce.

Tabulka 9: Kapitálové příjmy v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)

Kapitálové příjmy	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
Příjmy z prodeje pozemků	374,06	915,66	847,10	1 715,01	2 116,02
Příjmy z prodeje ostatních nemovitostí a jejich částí	111 609,00	55 806,60	21 181,00	56 851,11	1 349,85
Příjmy z prodeje ostatního hmotného dlouhodobého majetku	303,79	178,80	300,20	68,00	0,00
Ostatní investiční příjmy jinde nezařazené	4 000,00	0,00	305,75	0,00	0,00
Celkem	116 286,85	56 901,06	22 634,05	58 634,12	3 465,87

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [37], [38]

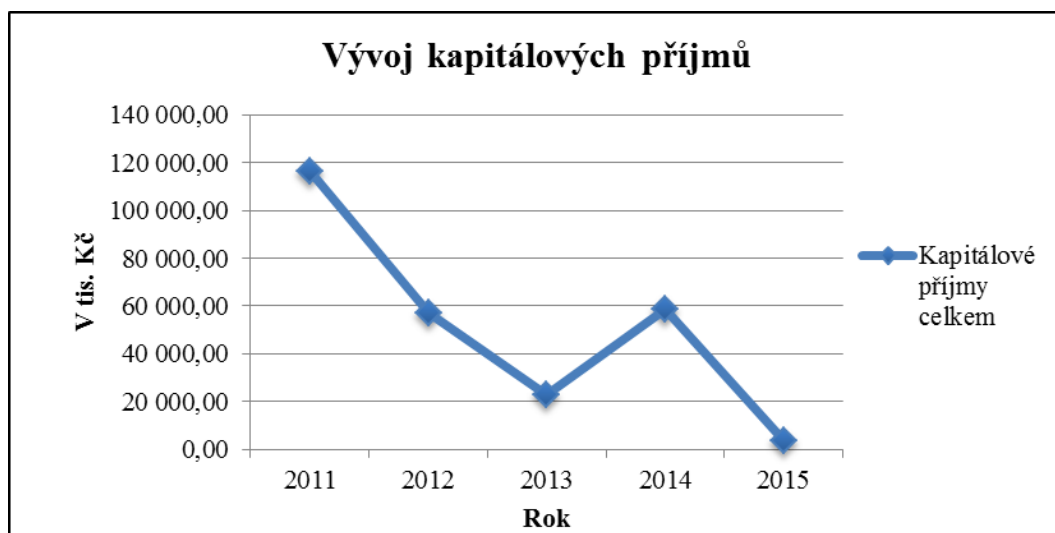
Nejvyšších kapitálových příjmů dosáhl rozpočet Jihomoravského kraje v roce 2011 z důvodu prodeje pozemků a budov v části areálu zahradnické školy při ulici Lány v katastrálním území Bohunice ve výši 40 004 tis. Kč, z prodeje ubytovny s pozemkem v Hodoníně ve výši 30 760 tis. Kč a bytového domu v Hodoníně ve výši 28 110 tis. Kč. Ostatní investiční příjmy jinde nezařazené činily 4 mil. Kč, jednalo se o vrácení příplatku, který původně poskytl Jihomoravský kraj na projekt.

V roce 2012 klesly kapitálové příjmy o více než polovinu. Nejvýznamnější kapitálové příjmy vplynuly např. z prodeje budovy s pozemky v katastrálním území Ponava ve výši 23 200 tis. Kč, budovy s pozemkem v katastrálním území Zábrdovice v celkové částce 17 801 tis. Kč, budovy s pozemky v katastrálním území Židlochovice ve výši 7 101 tis. Kč apod.

Kapitálové příjmy poklesly i v roce 2013, a to na 22 634 tis. Kč. Příjmy z prodeje pozemků činily 847 tis. Kč, příjmy z prodeje ostatních nemovitostí a jejich částí činily 21 181 tis. Kč a byly inkasovány za prodej budovy v katastrálním území Mikulov na Moravě (5 710 tis. Kč), budovy školní kuchyně a jídelny v katastrálním území Břeclav (2 350 tis. Kč) a areálu na ulici Tyršova v Rousínově (13 121 tis. Kč). Ke konci roku 2013 navíc přibyla do rozpočtu kraje částka téměř 306 tis. Kč představující úhradu za převod vlastnického práva k nalezenému boskovickému pokladu od Moravského zemského muzea.

Kapitálové příjmy v roce 2014 oproti roku 2013 vzrostly více než 1,5 krát. Za tímto vývojem stojí zejména zvýšení příjmů z prodejů ostatních nemovitostí a jejich částí, zahrnující např. prodej areálu nemocnice ve Valticích (35 720 tis. Kč), areálu Správy a údržby silnic Jihomoravského kraje v Břeclavi (10 101 tis. Kč), budov a pozemků v katastrálním území Rousínov u Vyškova (5 mil. Kč) apod.

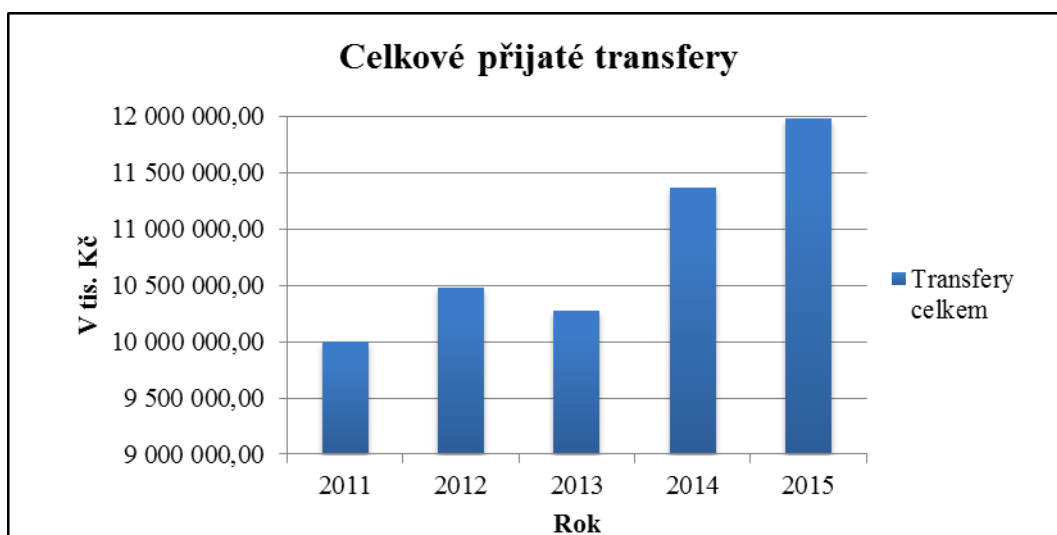
Nejnižších kapitálových příjmů dosáhl rozpočet Jihomoravského kraje v roce 2015. Jedná se pouze o 3 465,87 tis. Kč, při podílu na celkových příjmech 0,02 %. Za snížením kapitálových příjmů o téměř 95 % oproti roku 2014 stálo snížení příjmů z prodejů ostatních nemovitostí a jejich částí. Vývoj kapitálových výdajů ve sledovaných letech je uveden v následujícím grafu.

Graf 8: Vývoj celkových kapitálových příjmů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)
[Vlastní zpracování], [36], [37], [38]

2.3.6 Přijaté transfery

Nejdůležitějšími příjmy v rozpočtu Jihomoravského kraje jsou přijaté transfery. Přijaté transfery tvoří téměř 70 % celkových příjmů ve všech sledovaných letech a lze je dělit na investiční a neinvestiční transfery. Neinvestiční transfery jsou určeny převážně na financování provozních potřeb, investiční transfery pak slouží k financování konkrétních projektů. Vývoj celkových přijatých transferů je zobrazen v následujícím grafu.

Graf 9: Vývoj přijatých transferů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)
[Vlastní zpracování], [36], [37], [38]

Neinvestiční transfery zahrnují zejména neinvestiční přijaté transfery z všeobecné pokladní správy státního rozpočtu, ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu a ostatní neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu. Do této skupiny se také řadí veškeré neinvestiční přijaté transfery od obcí, krajů, regionálních rad, cizích států a mezinárodních institucí.

Investiční transfery tvoří převážně ostatní investiční přijaté transfery ze státního rozpočtu, z všeobecné pokladní správy státního rozpočtu, ze státních fondů a také investiční přijaté transfery od krajů, regionálních rad, cizích států a mezinárodních institucí. Rozdělení přijatých transferů je uvedeno v následující tabulce.

Tabulka 10: Rozdělení transferů na investiční a neinvestiční v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)

Transfery	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
Investiční transfery	279 506,16	632 545,29	327 932,76	1 150 253,47	1 142 152,00
Neinvestiční transfery	9 725 859,90	9 846 301,80	9 942 707,87	10 218 123,89	10 846 181,00
Transfery celkem	10 005 366,06	10 478 847,09	10 270 640,63	11 368 377,36	11 988 333,00

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [37], [38]

Celkové přijaté transfery v žádném sledovaném roce neklesly pod hodnotu 10 mld. Kč. V roce 2015 dosahují přijaté transfery celkové hodnoty téměř 12 mld. Kč. Hlavní zastoupení v celkových transferech mají neinvestiční transfery. Podíl neinvestičních transferů na transferech celkových se pohybuje v rozmezí od 89,88 do 97,21 %. Naopak podíl investičních transferů byl v rozmezí pouze od 2,79 do 10,12 %. Nejvyššího podílu dosáhly investiční transfery v roce 2014, a to již zmíněných 10,12 %.

Tabulka 11 podrobně rozepisuje zdroje, odkud plynou transfery do rozpočtů Jihomoravského kraje. Největší položkou v přijatých transferech jsou Ostatní neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu. Z celkového objemu transferů, které Jihomoravský kraj každým rokem obdržel, se převážná část týkala regionálního školství, především přímých nákladů na vzdělávání a výdajů se vzděláváním souvisejících. Na celkovém objemu přijatých transferů se transfery směřované do oblasti vzdělání podílejí každým rokem okolo 90 %.

Transfery ze všeobecné pokladní správy státního rozpočtu se týkají především transferů na volby (do zastupitelstev krajů v roce 2012, do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2013, volby prezidenta republiky v roce 2013, do Evropského parlamentu v roce 2014, do zastupitelstev obcí v roce 2014 a volby do části Senátu Parlamentu České republiky v letech 2012 a 2014).

Součástí rozpočtu Jihomoravského kraje jsou každým rokem neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu na výkon státní správy v rámci zákona o státním rozpočtu České republiky. Výše tohoto transferu se pohybovala ve sledovaných letech okolo hodnoty 112 mil. Kč při zhruba procentním podílu na celkových přijatých transferech.

Na spolufinancování jednotlivých projektů Jihomoravského kraje a jeho příspěvkových organizací v rámci programů podporovaných Evropskou unií poskytuje finanční prostředky každý rok státní rozpočet a zejména pak strukturální fondy Evropské unie.

Tabulka 11: Přijaté transfery v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)

Přijaté transfery	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
Neinvestiční přijaté transfery z všeobecné pokladní správy SR	18 557,99	24 814,33	13 614,15	19 774,86	10 318,94
Neinvestiční přijaté transfery ze SR v rámci souhrnného dotačního vztahu	115 281,00	111 100,00	111 100,00	112 692,00	112 692,00
Neinvestiční přijaté transfery za státních fondů	745,28	21,25	119,25	216,66	9,20
Ostatní neinvestiční přijaté transfery ze SR	9 569 710,56	9 659 939,57	9 803 798,61	10 058 991,11	10 658 280,81
Neinvestiční převody z Národního fondu	0,00	4 691,13	0,00	0,00	0,00
Ostatní neinvestiční přijaté transfery od rozpočtů ústřední úrovně	704,69	0,00	0,00	113,78	0,00
Neinvestiční přijaté transfery od obcí	0,00	0,00	395,00	0,00	14 600,26
Neinvestiční přijaté transfery od krajů	900,00	312,03	1 300,90	2 309,93	4 702,63
Neinvestiční přijaté transfery od regionálních rad	2 807,08	6 505,80	4 585,85	1 043,60	6 392,48
Neinvestiční přijaté transfery od cizích států	4 669,68	7 313,79	390,78	3 395,80	13 690,08
Neinvestiční přijaté transfery od mezinárodních institucí	12 483,62	31 603,90	7 403,33	19 586,15	25 494,60
Investiční přijaté transfery z všeobecné pokladní správy SR	243,15	237,07	61,37	421,13	1 965,54
Investiční přijaté transfery ze státních fondů	239,40	0,00	0,00	0,00	456,34
Ostatní investiční přijaté transfery ze SR	14 749,45	218 818,50	177 169,66	621 340,34	93 972,90
Investiční převody z Národního fondu	0,00	3 869,16	0,00	0,00	0,00
Investiční přijaté transfery od krajů	0,00	0,00	91,38	0,00	0,00
Investiční přijaté transfery od regionálních rad	262 765,11	359 669,66	150 275,32	484 862,10	999 444,95
Investiční přijaté transfery od cizích států	1 509,05	768,69	0,00	2 128,21	0,00
Investiční přijaté transfery od mezinárodních institucí	0,00	49 182,21	335,03	41 501,69	46 312,27
Celkem	10 005 366,06	10 478 847,09	10 270 640,63	11 368 377,36	11 988 333,00

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [37], [38]

2.3.7 Výdaje rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2011 – 2015

Dle druhového hlediska rozpočtové skladby se výdaje rozpočtu kraje člení do dvou tříd, a to na Běžné výdaje a Kapitálové výdaje. Běžné výdaje souvisejí se zabezpečováním

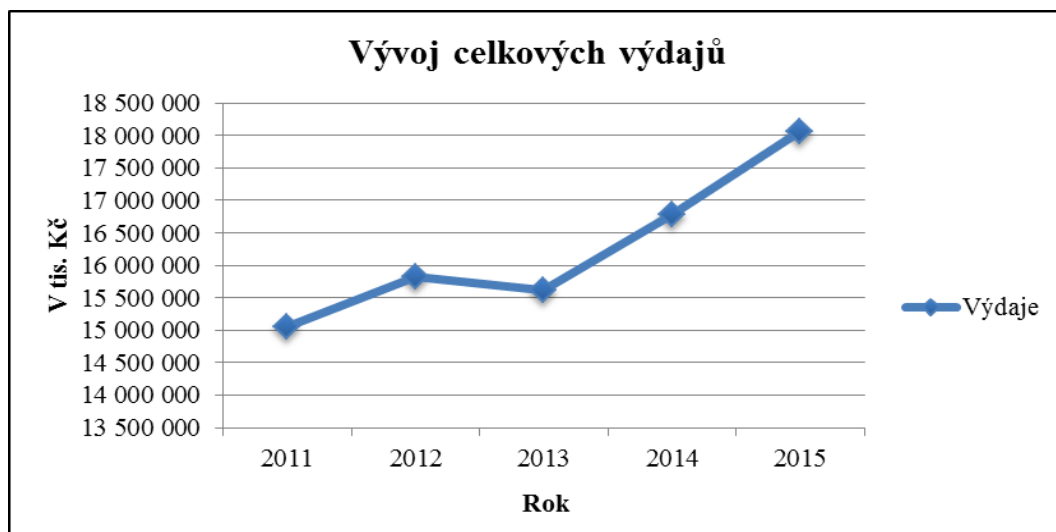
místních veřejných statků. Kapitálové výdaje souvisejí s investičními nákupy a souvisejícími výdaji zahrnující především pořízení dlouhodobého majetku. V následující tabulce jsou výdaje rozděleny do dvou výše zmíněných tříd.

Tabulka 12: Výdaje rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)

Druh výdaje	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
Běžné výdaje	13 721 887,99	14 107 199,55	14 179 966,15	14 480 204,37	15 503 086,83
Kapitálové výdaje	1 334 624,87	1 715 538,63	1 443 355,09	2 297 311,30	2 558 400,32
Výdaje celkem	15 056 512,86	15 822 738,18	15 623 321,24	16 777 515,67	18 061 487,15

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [37], [38]

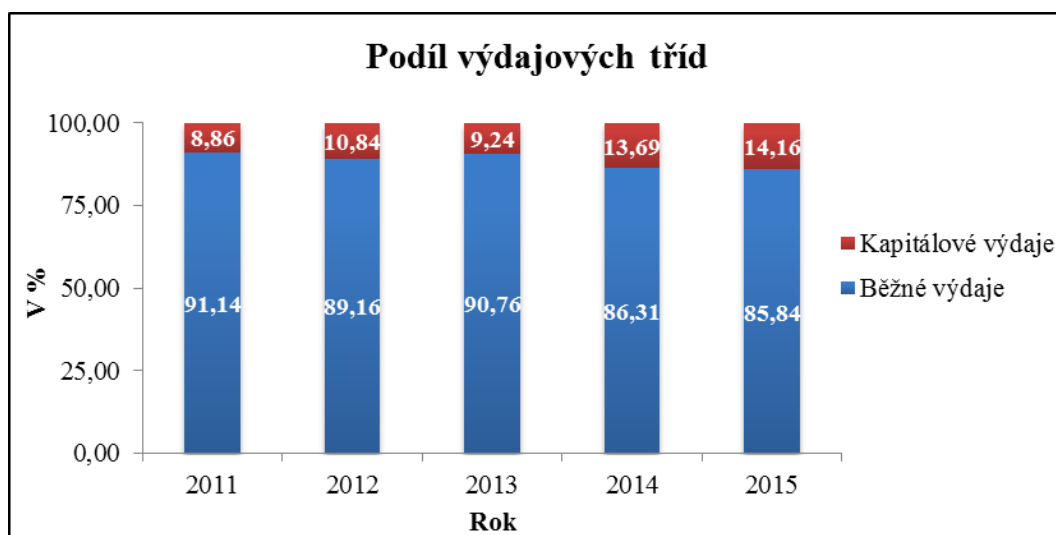
Celkové výdaje vzrostly v roce 2012 téměř o 5 % oproti roku 2011 z důvodu zvýšení jak běžných tak i kapitálových výdajů. V roce 2013 se celkové výdaje snížily o 1,3 % z důvodu snížení kapitálových výdajů. V roce 2014 vzrostly celkové výdaje téměř o 7 %, stejně tak tomu bylo i v roce 2015. Vývoj celkových výdajů Jihomoravského kraje je zobrazen v následujícím grafu.

Graf 10: Vývoj celkových výdajů Jihomoravského kraje v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)
[Vlastní zpracování], [36], [37], [38]

Největší podíl na výdajích rozpočtu Jihomoravského kraje nesou běžné výdaje. Běžné výdaje se podílejí na celkových výdajích ve sledovaných letech v rozmezí od 85,84 do 91,14 %. Kapitálové výdaje se podílejí na celkových výdajích v rozmezí

již jen od 8,86 do 14,16 %. Podíly jednotlivých výdajových tříd na celkových výdajích jsou vyobrazeny v následujícím grafu.

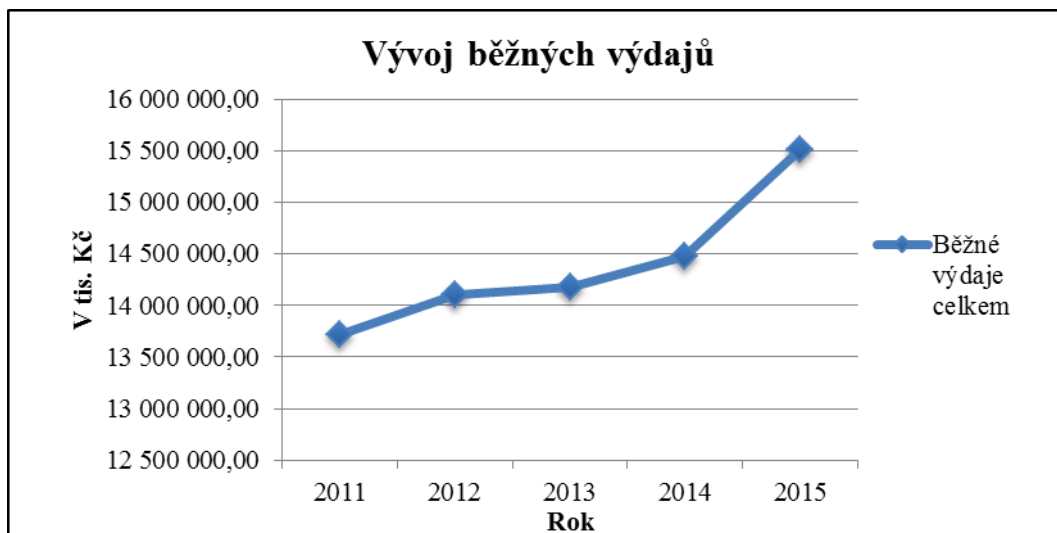
Graf 11: Podíl jednotlivých výdajových tříd na celkových výdajích v letech 2011 - 2015 (v %)
[Vlastní zpracování], [36], [37], [38]

V následující části diplomové práce budou jednotlivé výdajové třídy rozpočtu Jihomoravského kraje rozděleny dle jednotlivých položek.

2.3.8 Běžné výdaje

Běžné výdaje tvoří podstatnou část výdajů Jihomoravského kraje. Do běžných výdajů se řadí zejména výdaje na platy, mzdy a s tím související povinné pojistné za zaměstnance, nákupy služeb a materiálu, neinvestiční příspěvky a transfery zřízeným příspěvkovým organizacím apod.

Běžné výdaje vykazují vzrůstající charakter. V roce 2012 vzrostly běžné výdaje téměř o 3 %. V roce 2013 zaznamenaly běžné výdaje jen nepatrný nárůst (0,5 %). V roce 2014 se tempo růstu zvýšilo na 2 % a v roce 2015 vzrostly běžné výdaje dokonce o více než 7 %. Z důvodu výrazného zvýšení položek Neinvestiční transfery neziskovým, příspěvkovým a podobným organizacím. Vývoj běžných výdajů rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2011 – 2015 je uveden na následujícím grafu.

Graf 12: Vývoj běžných výdajů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)
[Vlastní zpracování], [36], [37], [38]

Největší podíl v běžných výdajích zabírají položky Neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím a Neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím. Jedná se o příspěvky a transfery zřízeným příspěvkovým organizacím v oblasti školství, kultury, sociálních služeb, zdravotnictví, dopravy, regionálního rozvoje apod. V každém sledovaném roce jde téměř 70 % běžných výdajů do oblasti vzdělání a školské služby a více než 15 % do oblasti dopravní infrastruktury. Nejvýznamnější výdaje v oblasti dopravy jsou příspěvky na zabezpečení běžného provozu a účelové příspěvky pro příspěvkovou organizaci Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje na zajištění nezbytných oprav silnic po zimním období. V těchto položkách jsou také zahrnuty finanční prostředky na výdaje na dopravní obslužnost v drážní dopravě a v rámci Integrovaného dopravního systému Jihomoravského kraje.

Další vysokou položkou v běžných výdajích je položka Výdaje související s neinvestičními nákupy, příspěvky, náhrady a věcné dary. Tato položka se podílí na běžných výdajích zhruba 10 %. Jedná se např. o zaplacené sankce, věcné dary a především pak o výdaje na dopravní územní obslužnost.

V následující tabulce jsou běžné výdaje rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2011 – 2015 rozděleny dle jednotlivých položek.

Tabulka 13: Běžné výdaje v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)

Běžné výdaje	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
Platy	223 339,40	225 137,26	226 484,55	228 187,99	235 688,37
Ostatní platby za provedenou práci	31 074,45	32 237,40	33 490,48	36 252,13	33 900,25
Povinné pojistné placené zaměstnavatelem	84 862,83	85 772,83	86 306,74	88 000,94	90 281,77
Odměny za užití duševního vlastnictví	0,00	0,00	0,00	14,74	92,20
Mzdové náhrady	0,00	0,00	0,00	0,00	519,42
Nákup materiálu	31 932,29	27 341,47	20 588,21	33 576,12	20 248,42
Úroky a ostatní finanční výdaje	21 315,03	28 380,90	23 148,56	24 922,01	26 382,50
Nákup vody, paliv a energie	12 693,93	12 819,38	13 489,95	11 770,76	11 356,87
Nákup služeb	341 457,95	432 298,01	383 600,08	349 562,08	280 911,90
Ostatní nákupy	29 517,14	23 093,15	23 064,60	44 262,90	43 922,47
Poskytnuté zálohy, jistiny, záruky a vládní úvěry	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Výdaje související s neinvestičními náklady, příspěvky, náhrady a věcné dary	1 400 982,23	1 452 202,21	1 476 692,09	1 515 682,87	1 520 029,69
Neinvestiční transfery podnikatelským subjektům	431 151,58	420 721,74	441 055,30	433 147,95	406 914,11
Neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím	5 174 693,88	370 862,85	377 364,19	383 757,74	725 971,23
Neinvestiční nedotační transfery podnikatelským subjektům	0,00	0,00	225,00	0,00	0,00
Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům ústřední úrovně	20 120,00	3 505,20	200,00	200,00	1 000,00
Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně	181 874,08	144 019,86	150 106,11	132 383,10	305 402,71
Neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím	5 619 084,84	10 695 602,58	10 854 884,23	11 050 621,00	11 574 446,64
Ostatní neinvestiční transfery jiným veřejným rozpočtům	89 425,00	123 459,97	38 371,06	109 545,79	181 557,05
Náhrady placené obyvatelstvu	1 273,83	1 208,62	1 136,00	850,12	932,23
Ostatní neinvestiční transfery obyvatelstvu	9 320,36	11 383,25	14 265,98	15 627,80	16 414,80
Neinvestiční transfery mezinárodním organizacím a nadnárodním orgánům	0,00	63,64	67,88	320,87	185,76
Neinvestiční transfery cizím státům	0,00	0,00	0,00	30,23	0,00
Ostatní neinvestiční transfery do zahraničí	6 029,14	6 326,86	4 922,46	6 743,10	10 009,69
Neinvestiční půjčené prostředky podnikatelským subjektům	0,00	0,00	0,00	636,73	0,00
Ostatní neinvestiční výdaje	11 740,03	10 762,37	10 502,68	14 107,40	16 918,75
Celkem	13 721 887,99	14 107 199,55	14 179 966,15	14 480 204,37	15 503 086,83

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [37], [38]

Významnou položkou jsou i Neinvestiční transfery podnikatelským subjektům a veřejným rozpočtům územní úrovně. Jedná se o transfery soukromým právnickým nebo fyzickým osobám, anebo transfery obcím, jiným krajům či regionálním radám.

Další položkou, která se výrazněji podílí na běžných výdajích, je položka Nákup služeb. Jedná se o nákup poštovních, telekomunikačních, konzultačních, právních, vzdělávacích a podobných služeb. Do této položky se řadí také placené nájemné a služby peněžních ústavů. Položka Nákup služeb má v každém sledovaném roce zhruba 2% podíl na běžných výdajích.

Položka Platy se podílí každým rokem na běžných výdajích okolo 1,5 %. Jedná se o platy všech zaměstnanců v pracovním poměru. Ostatní položky se podílejí na běžných výdajích zanedbatelným podílem, a proto zde nebudou dále popisovány.

2.3.9 Kapitálové výdaje

Kapitálové výdaje slouží k financování investic a jsou zpravidla jednorázové. Mezi kapitálové výdaje lze zařadit zejména pořizování hmotného a nehmotného majetku nebo splátky úvěrů. Vývoj kapitálových výdajů je vyobrazen v následujícím grafu.

Graf 13: Vývoj kapitálových výdajů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)
[Vlastní zpracování], [36], [37], [38]

Kapitálové výdaje vzrostly v roce 2012 oproti roku 2011 téměř o 30 %. Naopak v roce 2013 kapitálové výdaje poklesly o více než 15 %. V posledních dvou sledovaných letech již opět rostly, a to výrazně. V roce 2014 byl růst téměř 60% a v roce 2015 téměř 12%.

Objemově nejvýznamnějšími položkami kapitálových výdajů jsou položky Investiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně a příspěvkovým a podobným organizacím. Jedná se o transfery zejména do oblasti dopravy (každý rok zhruba 30% podíl na kapitálových výdajích), vzdělání a školské služby (zhruba 25% podíl), zdravotnictví (zhruba 15% podíl), průmysl, stavebnictví, obchod a služby (podíl téměř 15 %) apod. V následující tabulce jsou výdaje členěny dle jednotlivých položek.

Tabulka 14: Kapitálové výdaje v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)

Kapitálové výdaje	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
Pořízení dlouhodobého nehmotného majetku	8 628,30	12 816,87	69 686,03	28 811,52	11 994,95
Pořízení dlouhodobého hmotného majetku	48 396,38	174 004,06	225 408,44	725 079,43	235 073,31
Pozemky	14 166,52	86 521,55	9 731,46	6 501,72	15 611,16
Nákup akcií a majetkových podílů	0,00	18 995,00	0,00	0,00	11 000,00
Investiční transfery podnikatelským subjektům	17 291,36	21 503,43	12 036,14	12 327,48	6 842,77
Investiční transfery neziskovým a podobným organizacím	17 048,25	20 742,87	19 366,29	28 612,98	55 640,35
Investiční transfery veřejným rozpočtům ústřední úrovně	1 000,00	3 359,32	4 957,32	15 247,14	22 000,00
Investiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně	221 225,03	190 331,43	142 625,35	183 590,31	254 801,25
Investiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím	1 005 348,78	1 186 484,22	868 844,06	1 294 600,01	1 944 786,53
Investiční transfery obyvatelstvu	0,00	0,00	200,00	0,00	650,00
Investiční transfery do zahraničí	1 509,05	768,68	0,00	2 540,71	0,00
Investiční půjčené prostředky podnikatelským subjektům	0,00	0,00	90 500,00	0,00	0,00
Ostatní kapitálové výdaje	11,20	11,20	0,00	0,00	0,00
Celkem	1 334 624,87	1 715 538,63	1 443 355,09	2 297 311,30	2 558 400,32

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [37], [38]

Důležitými položkami jsou i položky související s pořízováním dlouhodobého majetku, zejména pak pořízování dlouhodobého hmotného majetku. Ostatní položky se podílejí na kapitálových výdajích zanedbatelným podílem, a proto zde nebudou dále rozebrány.

2.3.10 Financování

Následující tabulka zobrazuje financující operace v letech 2011 – 2015. Třída financování se uvádí opačným znaménkem než saldo příjmů a výdajů. Pokud je saldo kladné, je financování záporné, v opačném případě je financování kladné. Financující operace zachycují, jakým způsobem bude naloženo s rozdílem mezi příjmy a výdaji.

Tabulka 15: Financování v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)

Financování	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech	-267 900,88	-40 303,95	-479 106,10	-224 605,36	712 446,01
Dlouhodobé přijaté půjčené prostředky	453 000,00	522 000,00	897 000,00	300 000,00	0,00
Uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků	-120 000,00	-120 000,00	-120 000,00	-120 000,00	-120 000,00
Operace z peněžních účtů organizace nemající charakter příjmů a výdajů vládního sektoru	0,00	208,37	-31,08	-117,43	103,46
Nerealizované kurzové rozdíly	3,58	-269,55	155,06	357,10	-607,64
Financování celkem	65 102,70	361 634,87	298 017,88	-44 365,69	591 941,83

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [37], [38]

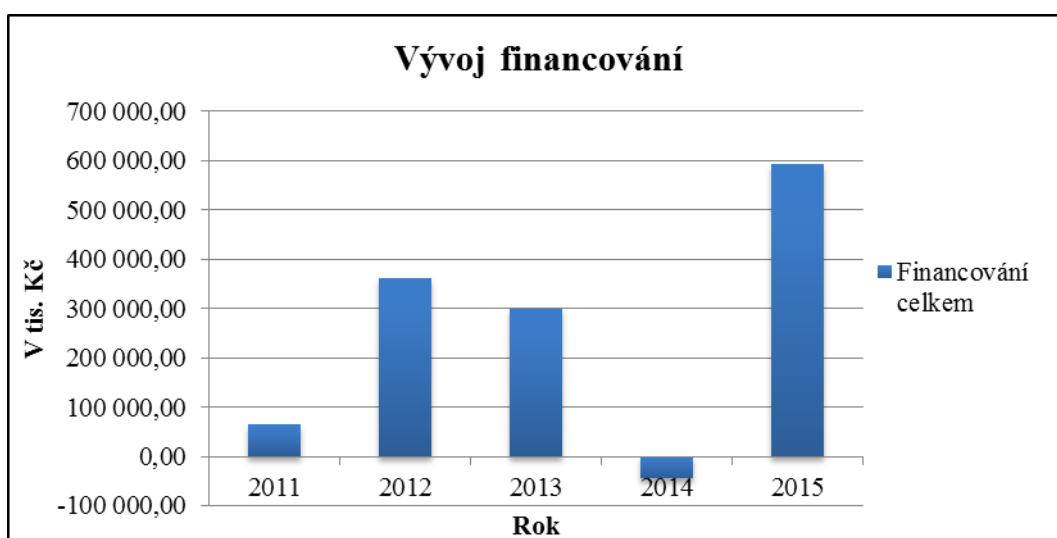
Skutečná výše financování v roce 2011 činila 65 102,70 tis. Kč, což znamená, že příjmy Jihomoravského kraje byly k datu 31. prosince 2011 nižší než výdaje o tuto částku. Na položce Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech se projevil přírůstek finančních prostředků (tj. snížení financování) ve výši -267 900,88 tis. Kč. Položka Dlouhodobé přijaté půjčené prostředky představovala čerpání druhé (125 mil. Kč) a třetí (328 mil. Kč) tranše úvěru od Evropské investiční banky. Celková výše úvěru schváleného zastupitelstvem v roce 2009 byla 2 mld. Kč na financování projektů spolufinancovaných z fondů Evropské unie a ostatních významných projektů Jihomoravského kraje. Částka na položce Uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků představuje každým rokem opakující

se splátku jistiny úvěru přijatého na základě smlouvy mezi Jihomoravským krajem a Evropskou investiční bankou v roce 2005 ve výši -120 mil. Kč. Tuto splátku bude Jihomoravský kraj hradit až do roku 2017, v roce 2018 pak ještě uhradí 60 mil. Kč. Na položce Nerealizované kurzové rozdíly byla proúčtována částka 3,58 tis. Kč.

Stejně jako v roce 2011, tak i v roce 2012 byla skutečná výše financování kladná, což vyjadřuje, že příjmy Jihomoravského kraje byly ke konci roku 2012 nižší než výdaje, a to o 361 634,87 tis. Kč. Položka Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech vykazala opět snížení financování, a to ve výši -40 304,00 tis. Kč. Položka Dlouhodobé přijaté půjčené prostředky představovala další čerpání čtvrté (262 mil. Kč) a páté (260 mil. Kč) tranše úvěru od Evropské investiční banky. Na položce Operace z peněžních účtů organizace, nemající charakter příjmů a výdajů vládního sektoru, byla proúčtována částka 208,37 tis. Kč, představující výši daně z přidané hodnoty v režimu přenesené daňové povinnosti na příjemce plnění (tzv. reverse charge). Na položce Nerealizované kurzové rozdíly byla proúčtována částka -269,55 tis. Kč.

I v roce 2013 byla výše financování kladná, a to 298 017,88 tis. Kč. Ke konci roku 2013 byly opět příjmy vyšší než výdaje o uvedenou částku. Na položce Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech se projevil přírůstek finančních prostředků (tj. snížení financování) ve výši -479 106,10 tis. Kč. Částka na položce Dlouhodobé přijaté půjčené prostředky představovala šestou (312 mil. Kč) a poslední sedmou (585 mil. Kč) tranši úvěru od Evropské centrální banky. Položka Operace z peněžních účtů organizace, nemající charakter příjmů a výdajů vládního sektoru, zahrnuje částku -31,08 tis. Kč. Na položce Nerealizované kurzové rozdíly byla proúčtována částka 155,06 tis. Kč. Zastupitelstvo Jihomoravského kraje schválilo v roce 2013 smlouvu o financování mezi Jihomoravským krajem a Evropskou investiční bankou ve výši 300 mil. Kč na financování Projektu regionální infrastruktury Jihomoravského kraje II – B. Tato skutečnost ovšem nebyla v rozpočtu roku 2013 promítnuta, jelikož k čerpání nového úvěru došlo až v roce 2014.

Pouze jednou ve sledovaném období byla skutečná výše financování -44 365,69 tis. Kč, což značí, že příjmy Jihomoravského kraje byly v roce 2014 vyšší než výdaje o uvedenou částku. Položka Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech vykázala další snížení financování ve výši -224 605,36 tis. Kč. Na položce Dlouhodobé přijaté půjčené prostředky se projevil výše zmíněný nový úvěr od Evropské investiční banky ve výši 300 mil. Kč. Položka Operace z peněžních účtů organizace, nemající charakter příjmů a výdajů vládního sektoru, vykázala částku -117,43 tis. Kč (opět z důvodu tzv. reverse charge). Na položce Nerealizované kurzové rozdíly byla proúčtována částka 357,10 tis. Kč. Tato částka představuje přecenění hodnoty stavu účtu vedeného v měně euro z pevného kurzu na kurz České národní banky k datu sestavení roční účetní závěrky. Na následujícím grafu je zobrazen vývoj financování v letech 2011 – 2015.

Graf 14: Vývoj financování v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)
[Vlastní zpracování], [36], [37], [38]

V roce 2015 byla skutečná výše financování 591 941,83, což znamená výrazný převis výdajů nad příjmy ke konci roku 2015. Na položce Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech se projevil výrazný úbytek finančních prostředků (tj. zvýšení financování) ve výši 712 446,01 tis. Kč. Zastupitelstvo Jihomoravského kraje neschválilo žádný úvěr, a proto je položka Dlouhodobé přijaté půjčené prostředky nulová. Položka Operace z peněžních účtů organizace, nemající charakter příjmů

a výdajů vládního sektoru, vykázala částku 103,46 tis. Kč. Na položce Nerealizované kurzové rozdíly byla proúčtována částka -607,64 tis. Kč.

2.4 Zadluženost Jihomoravského kraje

Dle výpočtu zadluženosti se Jihomoravský kraj řadí mezi nejzadluženější kraje v České republice ihned po Olomouckém a Středočeském kraji. Z pohledu zadluženosti na jednoho obyvatele je na tom ovšem Jihomoravský kraj o poznání lépe. Následující tabulka zobrazuje zadluženost krajů České republiky (vyjma Hlavního města Prahy) v roce 2014 a výpočet zadluženosti na jednoho obyvatele.

Tabulka 16: Zadluženost krajů České republiky a zadluženost na jednoho obyvatele v roce 2014

Kraj	Zadluženost (v mld. Kč)	Počet obyvatel k 31. prosinci 2014	Zadluženost na 1 obyvatele (v Kč)
Středočeský	3,29	1 315 299	2 501,33
Jihočeský	0,99	637 300	1 553,43
Plzeňský	0,20	575 123	347,75
Karlovarský	2,17	299 293	7 250,42
Ústecký	2,65	823 972	3 216,13
Liberecký	1,02	438 851	2 324,25
Královéhradecký	0,88	551 590	1 595,39
Pardubický	2,25	516 372	4 357,32
Vysočina	1,17	509 895	2 294,59
Jihomoravský	3,20	1 172 853	2 728,39
Olomoucký	4,16	635 711	6 543,85
Zlínský	2,46	585 261	4 203,25
Moravskoslezský	3,17	1 217 676	2 603,32
Celkem	27,61	9 279 196	---

Zdroj: Vlastní zpracování, [39], [40]

Je však nutno podotknout, že uvedená tabulka uvažuje pouze o přijatých úvěrech a přijatých návratných finančních výpomocích krajům a jim zřízeným příspěvkovým

organizacím. Proto budou v následující části diplomové práce rozebrány veškeré úvěry, které Jihomoravský kraj získal a také vypočten celkový dluh Jihomoravského kraje.

2.4.1 Úvěry

Jihomoravský kraj od svého vzniku získal celkem tři dlouhodobé úvěry. Všechny tři úvěry získal od Evropské investiční banky na financování projektů spolufinancovaných z fondů Evropské investiční banky i ostatních projektů kraje. Z uzavřených smluv o poskytnutí úvěru plynou povinnosti následného splácení, a to jak jistiny, tak i úroků z úvěru. Úroky z úvěrů jsou hrazeny z nesplacené části úvěrových prostředků ve čtvrtletních splátkách. Výše úrokové sazby je u většiny tranší závislá na sazbě 3M PRIBOR. Z důvodu zajištění úrokového rizika uzavřel Jihomoravský kraj úrokový swap na případný růst úrokových sazeb. Úrokovým swapem byly zajištěny některé tranše úvěru od Evropské investiční banky v roce 2010. Celková zajištěná částka činila 778 mil. Kč, tj. 39 % z úvěrového rámce ve výši 2 mld. Kč. Tímto krokem došlo k diverzifikaci úrokového rizika Jihomoravského kraje.

První úvěr schválilo zastupitelstvo kraje v roce 2005 v celkové výši 1,2 mld. Kč na projekty zahrnuté do úvěrového investičního programu. Tento úvěr byl čerpán v osmi tranších po dobu 4 let. Splátky jistiny započaly rokem 2008, kdy bylo uhrazeno 60 mil. Kč. V dalších letech je hrazeno 120 mil. Kč až do roku 2017, v roce 2018 by měla být uhrazena poslední splátka jistiny ve výši 60 mil. Kč. Úvěr a vývoj splátek je uveden v následující tabulce.

Tabulka 17: Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2005 a jeho splácení (v mil. Kč)

EIB - 2005	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Celkem
Tranše	176,00	556,00	313,00	155,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1 200,00
Splátky	0,00	0,00	0,00	60,00	120,00	120,00	120,00	120,00	120,00	120,00	120,00	900,00

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [38]

Další úvěr schválilo Zastupitelstvo Jihomoravského kraje v roce 2009 s čerpáním úvěru od roku 2010. Úvěr ve výši 2 mld. Kč byl přijat na financování 34 projektů především v oblasti dopravy, tj. modernizace regionální silniční sítě. Dvě miliardy korun byly čerpány v celkem sedmi tranších od roku 2010 do roku 2013.

U všech tranší se počítá s možností odsunutím splátek až na dobu, kdy kraj zcela vyrovná předcházející úvěr ve výši 1,2 mld. Kč, nejdéle však za 22 let. S první splátkou jistiny se počítá v roce 2016 a poslední v roce 2030. Výše splátek nebude v jednotlivých letech stejná, jelikož každá tranše úvěru bude splácena samostatně. V následující tabulce je uveden výše popsaný úvěr.

Tabulka 18: Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2010 (v mil. Kč)

EIB - 2010	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Celkem
Tranše	128,00	453,00	522,00	897,00	0,00	0,00	2 000,00
Splátky	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [38]

V roce 2013 schválilo Zastupitelstvo Jihomoravského kraje přijetí dalšího úvěru ve výši 300 mil. Kč k financování regionální infrastruktury. Stejně jako u předcházejícího úvěru, tak i zde se počítá s možností odsunutí splátek. První splátka jistiny úvěru se uskuteční v roce 2018 a poslední v roce 2030. Roční výše splátky bude 23 mil. Kč v letech 2018 – 2029, v roce 2030 bude uhrazeno 24 mil. Kč. Úvěr byl čerpán jednorázově, a to v roce 2014 – viz následující tabulka.

Tabulka 19: Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2014 (v mil. Kč)

EIB - 2014	2014	2015	Celkem
Tranše	300,00	0,00	300,00
Splátky	0,00	0,00	0,00

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [38]

V následující tabulce jsou vyčísleny konečné stavy dlouhodobých úvěrů po splacení jistin. Je vidět, že Jihomoravský kraj má ke konci roku 2015 nezaplacené úvěry ve výši 2 600 000 000 Kč.

Tabulka 20: Konečný stav úvěrů v letech 2005 - 2015 (v mil. Kč)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Úvěry celkem	176,00	732,00	1 045,00	1 140,00	1 020,00	1 028,00	1 361,00	1 763,00	2 540,00	2 720,00	2 600,00

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [38]

V roce 2005 navíc Rada Jihomoravského kraje schválila přijetí dlouhodobého investičního úvěru ve výši 850 mil. Kč příspěvkové organizaci kraje Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje. Z poskytnutého úvěru byly zrealizovány nejnaléhavější investiční akce na důležitých silnicích Jihomoravského kraje. První splátka byla provedena v roce 2007, přičemž roční splátky činí včetně úroků 91 914 tis. Kč. Poslední splátka je splatná k datu 28. prosince 2017. Na splátky úvěru poskytuje Jihomoravský kraj investiční dotace ze svého rozpočtu.

V následující tabulce jsou zobrazeny splátky jistin úvěrů. Z tabulky je patrné, že Jihomoravský kraj by se mohl definitivně zbavit zadlužení v podobně úvěrů až v roce 2030. Podmínkou by ovšem bylo další neschválení úvěrů od Evropské investiční banky nebo od jiného peněžního ústavu zastupitelstvem kraje, což je málo pravděpodobné.

Tabulka 21: Budoucí platby jistin, úroků z úvěru a konečný stav úvěrů (v mil. Kč)

Rok	Splátka jistiny úvěru od EIB 2005	Konečný stav úvěru EIB 2005	Splátka jistiny úvěru od EIB 2010	Konečný stav úvěru EIB 2010	Splátka jistiny úvěru od EIB 2014	Konečný stav úvěru EIB 2014	Splátky jistin celkem	Odhad úroků z úvěru od EIB vč. zajištění swapem
2016	120,00	180,00	9,00	1 991,00	0,00	300,00	129,00	30,00
2017	120,00	60,00	53,00	1 938,00	0,00	300,00	173,00	30,00
2018	60,00	0,00	109,00	1 829,00	23,00	277,00	192,00	30,00
2019	0,00	0,00	184,00	1 645,00	23,00	254,00	207,00	30,00
2020	0,00	0,00	184,00	1 461,00	23,00	231,00	207,00	34,00
2021	0,00	0,00	184,00	1 277,00	23,00	208,00	207,00	42,00
2022	0,00	0,00	184,00	1 093,00	23,00	185,00	207,00	39,00
2023	0,00	0,00	184,00	909,00	23,00	162,00	207,00	34,00
2024	0,00	0,00	184,00	725,00	23,00	139,00	207,00	31,00
2025	0,00	0,00	150,00	575,00	23,00	116,00	173,00	25,00
2026	0,00	0,00	131,00	444,00	23,00	93,00	154,00	20,00
2027	0,00	0,00	111,00	333,00	23,00	70,00	134,00	15,00
2028	0,00	0,00	111,00	222,00	23,00	47,00	134,00	11,00
2029	0,00	0,00	111,00	111,00	23,00	24,00	134,00	7,00
2030	0,00	0,00	111,00	0,00	24,00	0,00	135,00	3,00

Zdroj: Vlastní zpracování, [41]

Veškeré údaje v tabulce jsou zpracovány dle rozpočtového výhledu Jihomoravského kraje na období 2016 – 2018. Úrokové náklady byly do roku 2018 odhadnuty na základě predikce sazby 3M PRIBOR vydané Českou národní bankou a Ministerstvem financí České republiky. Pro rok 2019 se předpokládá sazba

3M PRIBOR ve výši 1 %, pro rok 2020 ve výši 2 % a od roku 2021 ve výši 3 %. Z důvodu k extrémně nízkým úrokovým sazbám, lze očekávat růst této sazby (aktuálně je hodnota 3M PRIBOR ve výši 0,29 %).

2.4.2 Celkový dluh

V následující tabulce je vyčíslen celkový dluh Jihomoravského kraje, na kterém se nejvíce podílí nesplacené dlouhodobé úvěry od Evropské investiční banky. Do dluhu se započítávají také dlouhodobé závazky a dlouhodobé přijaté zálohy na transfery. Celkový dluh zahrnuje také konečný zůstatek dlouhodobého investičního úvěru příspěvkové organizace kraje Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje.

Tabulka 22: Struktura dluhu Jihomoravského kraje v letech 2011 – 2015 (v tis. Kč)

Ukazatel	2011	2012	2013	2014	2015
Dlouhodobé úvěry	1 361 000,00	1 763 000,00	2 540 000,00	2 720 000,00	2 600 000,00
Dlouhodobé závazky	0,00	26 362,90	26 362,90	29 073,65	0,00
Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje	500 727,00	423 855,00	344 463,00	262 468,00	177 785,20
Dlouhodobé přijaté zálohy na transfery	0,00	368 452,84	668 832,20	1 256 354,05	1 358 604,44
Dluh celkem	1 861 727,00	2 581 670,74	3 579 658,10	4 267 895,70	4 136 389,64

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [38]

Dluh Jihomoravského kraje do roku 2014 rapidně rostl. V letech 2012 a 2013 vzrostl dluh každým rokem téměř o 40 %. V roce 2014 dosáhl dluh svého maxima při růstu téměř 14 %, a to 4,27 mld. Kč. Tyto růsty způsobil zejména nárůst položky dlouhodobých úvěrů. V roce 2015 již celkový dluh klesl zhruba o 3 % z důvodu splácení jistin úvěrů a nezadlužování se v podobě dalších úvěrů.

3 VLASTNÍ NÁVRHY ŘEŠENÍ, POSOUZENÍ JEJICH PŘÍNOSU

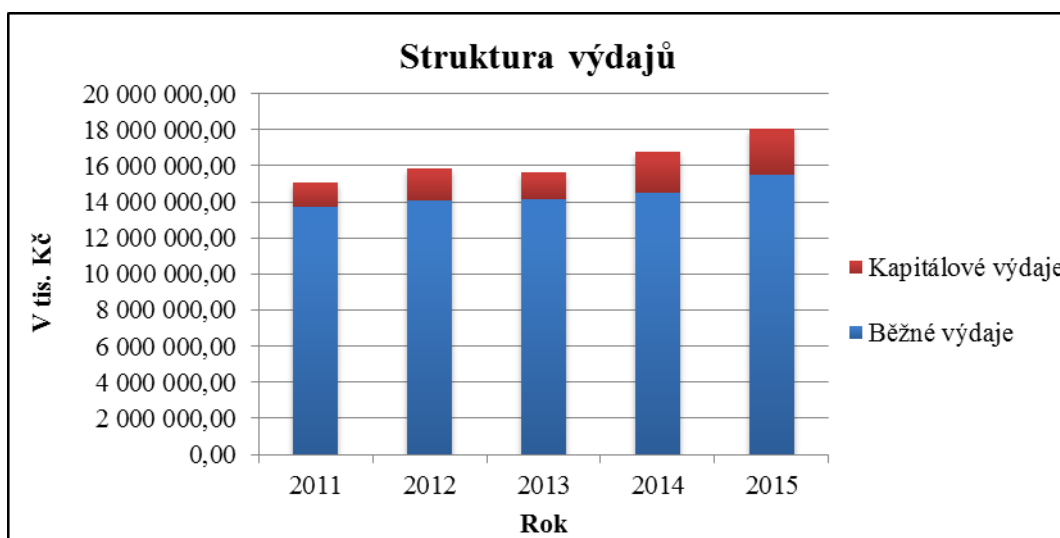
Jak již bylo popsáno výše, Jihomoravský kraj se z pohledu zadluženosti řadí mezi tři nejzadluženější kraje v České republice. V následující části diplomové práce bude zhodnocena zadluženost Jihomoravského kraje a budou navržena taková opatření, která pokud možno povedou k efektivnějšímu řízení zadluženosti.

3.1 Zhodnocení zadluženosti

V této kapitole bude vypočtena zadluženost na jednoho obyvatele, celková zadluženost, celková likvidita a zejména pak ukazatel dluhové služby. Výpočet dluhové služby pak bude ještě dále použit na výpočet alternativních ukazatelů zadluženosti.

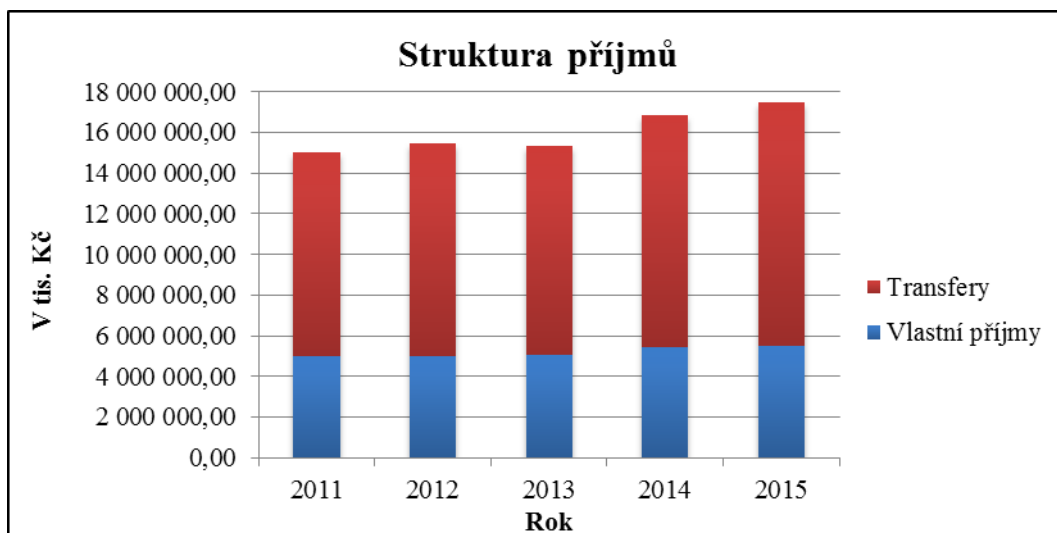
3.1.1 Struktura příjmů a výdajů

Velmi vysoká zadluženost se projevuje i ve struktuře příjmů a výdajů rozpočtu Jihomoravského kraje. Z předcházejících analýz je patrné, že největší část příjmů tvoří transfery. Výdaje jsou tvořeny téměř 90 % výdaji běžnými, a tudíž zbylá část kapitálových výdajů již nepostačuje na realizaci větších projektů a kraj je nucen hledat finanční prostředky jinde, nejčastěji v podobě úvěrů.

Graf 15: Struktura výdaje v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)
[Vlastní zpracování], [36], [38]

Na následujícím grafu je zobrazena struktura příjmů. Příjmy jsou rozděleny také do dvou skupin. Vlastní příjmy zahrnují daňové, nedaňové a kapitálové příjmy. Přijaté transfery se podílejí na celkových příjmech ve všech letech téměř 70 % a jedná se tudíž o velmi významnou třídu v rozpočtech Jihomoravského kraje.

Graf 16: Struktura příjmů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)
[Vlastní zpracování], [36], [38]

3.1.2 Celkový dluh na jednoho obyvatele

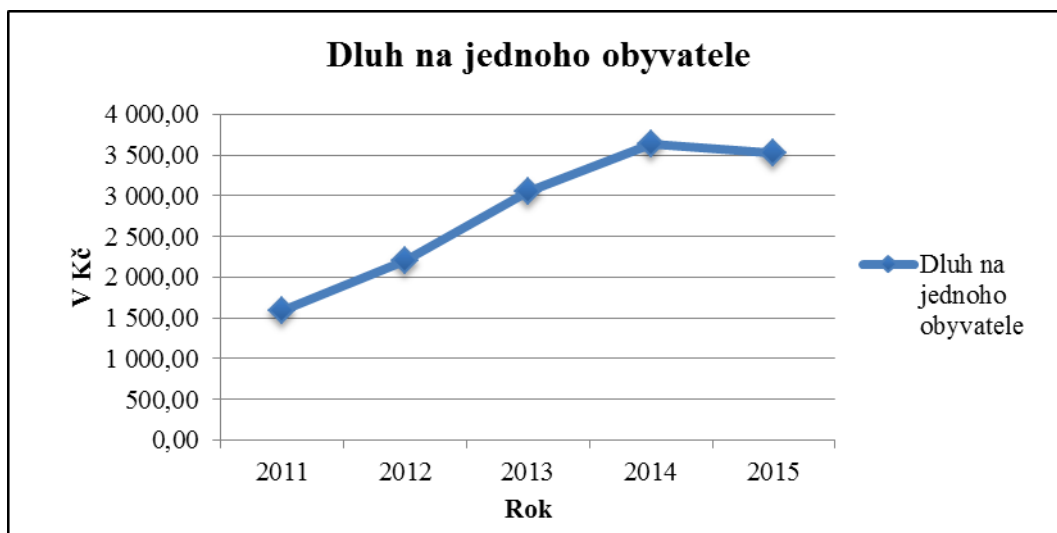
Celkový dluh Jihomoravského kraje přepočtený na jednoho obyvatele zachycuje následující tabulka. Nejvyššího dluhu na jednoho obyvatele dosáhl Jihomoravský kraj v roce 2014, a to 3 638,90 Kč. V roce 2015 zadlužení na jednoho obyvatele mírně pokleslo, zhruba o 3 %.

Tabulka 23: Dluh Jihomoravského kraje na 1 obyvatele

Ukazatel	2011	2012	2013	2014	2015
Dluh celkem (tis. Kč)	1 861 727,00	2 581 670,74	3 579 658,10	4 267 895,70	4 136 389,64
Počet obyvatel k 31. 12.	1 166 313	1 168 650	1 170 078	1 172 853	1 175 025
Dluh na 1 obyvatele (Kč)	1 596,25	2 209,11	3 059,33	3 638,90	3 520,26

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [38], [42]

Dluh na jednoho obyvatele je vyobrazen také na následujícím grafu. Je na něm vidět, že dluh na jednoho obyvatele do roku 2014 výrazně rostl. V roce 2014 dosáhl svého maxima. Pokud se již kraj nebude dále zadlužovat, bude od roku 2014 dluh postupně klesat z důvodu splácení jistin.

Graf 17: Dluh na jednoho obyvatele v letech 2011 - 2015 (v Kč)
[Vlastní zpracování], [36], [38], [42]

3.1.3 Ukazatel celkové zadluženosti a celkové (běžné) likvidity

Ukazatel celkové zadluženosti poměřuje cizí kapitál k celkovým aktivům. Ukazatel celkové (běžné) likvidity poměřuje oběžná aktiva ke krátkodobým dluhům. Tyto ukazatele jsou součástí soustavy informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU). Soustava SIMU nahradila v roce 2008 ukazatel dluhové služby a pro kraje je nepovinná. Ministerstvo financí České republiky stanovilo doporučené hodnoty. Pro celkovou zadluženost je doporučená hodnota stanovena na 25 %, ukazatel celkové likvidity by neměl klesnout pod hodnotu 1.

Z následující tabulky je patrné, že Jihomoravský kraj hranici celkové zadluženosti výrazně překročil, zejména z důvodu čerpání úvěrů od Evropské investiční banky. V roce 2015 dosahuje celková zadluženost Jihomoravského kraje téměř 83 %. Jelikož Jihomoravský kraj dosahuje takto vysokých hodnot celkové zadluženosti, bude muset ve svém rozpočtu nalézt finanční prostředky na úhradu budoucích splátek a nákladových úroků na několik let dopředu. Naopak celková likvidita Jihomoravského

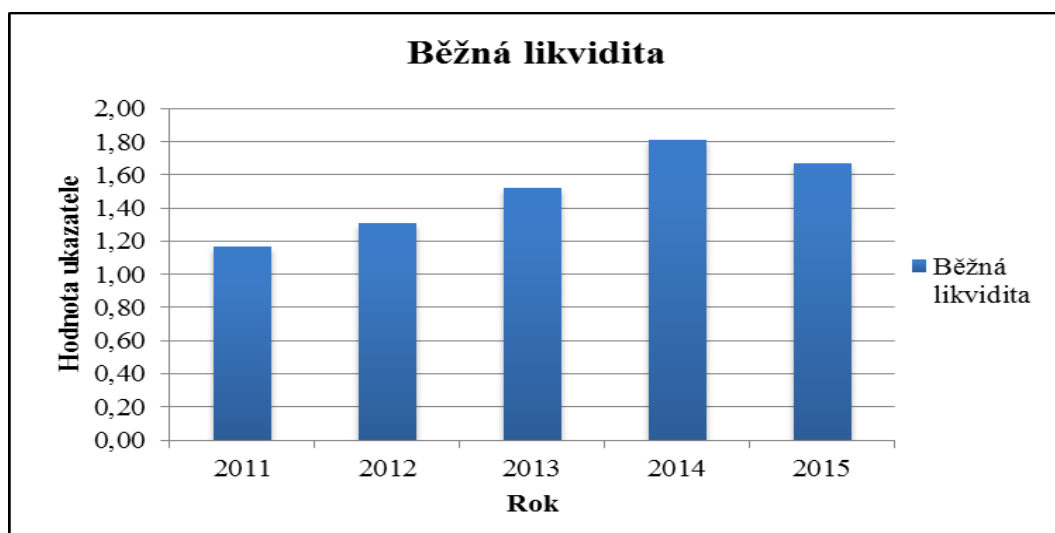
kraje ve sledovaném období nepoklesla pod doporučenou hodnotu ani jednou. Je tedy zřejmé, že Jihomoravský kraj je schopen plnit své krátkodobé závazky a nedostává se do platební neschopnosti.

Tabulka 24: Výpočet celkové zadluženosti a celkové likvidity v letech 2011 - 2015

Ukazatel	2011	2012	2013	2014	2015
Cizí kapitál (v tis. Kč)	4 098 457,73	4 458 388,54	5 823 853,06	7 014 664,10	7 099 642,79
Celková aktiva (v tis. Kč)	5 377 562,70	5 892 190,38	7 324 887,22	9 364 410,71	8 585 764,06
Celková zadluženost (v %)	76,21	75,67	79,51	74,91	82,69
Oběžná aktiva (v tis. Kč)	3 187 792,63	3 018 554,21	3 935 417,91	5 459 959,15	5 254 820,33
Krátkodobé dluhy (v tis. Kč)	2 737 457,73	2 300 572,80	2 588 657,96	3 009 236,41	3 141 038,35
Celková (běžná) likvidita	1,16	1,31	1,52	1,81	1,67

Zdroj: Vlastní zpracování, [1], [38], [43]

Na následujícím grafu je vyobrazen vývoj celkové (běžné) likvidity Jihomoravského kraje v letech 2011 – 2015. Běžná likvidita se pohybovala v rozmezí od 1,16 do 1,81. Nejvyšší hodnoty likvidity dosáhl Jihomoravský kraj v roce 2014.

Graf 18: Celková (běžná) likvidita Jihomoravského kraje v letech 2011 – 2015
[Vlastní zpracování], [36], [38]

3.1.4 Výpočet ukazatele dluhové služby

Ukazatel dluhové služby udává podíl dluhové služby na dluhové základně. Tento podíl by neměl dle Ministerstva financí České republiky přesáhnout hranici 30 %.

V následující tabulce je uveden výpočet tohoto ukazatele, a to jak pro minulé období, tak i pro budoucí období.

Položka Přijaté transfery souhrnného finančního vztahu zahrnuje položky 4112 a 4212 (v případě Jihomoravského kraje pouze položku 4112 Neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu). Dluhová základna je součtem tří položek, a to Daňových příjmů, Nedaňových příjmů a Přijatých transferů souhrnného finančního vztahu. Položky Úroky a Splátky jistiny a dluhopisů jsou pro minulé období převzaty ze závěrečných účtů, pro predikované období byl u položky Úroky využit odhad (viz Tabulka 21) a u položky Splátky jistiny a dluhopisů pravděpodobné úhrady, které jsou vyčísleny také ve zmíněné tabulce.

Tabulka 25: Výpočet ukazatele dluhové služby v letech 2011 - 2018 (v tis. Kč)

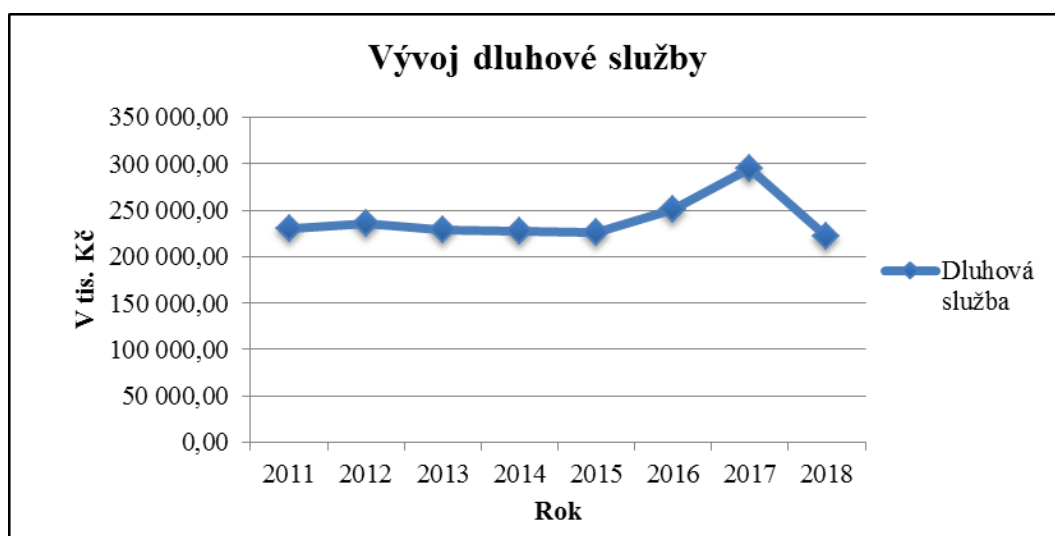
Název položky	Minulost					Predikce		
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Daňové příjmy	4 458 386,65	4 486 182,19	4 593 443,35	4 847 780,22	5 001 696,84	5 252 500,00	5 302 500,00	5 357 500,00
Nedaňové příjmy	411 370,60	439 172,97	438 585,33	547 089,66	476 049,61	316 182,00	315 984,00	316 039,00
Přijaté transfery souhrnného finančního vztahu	115 281,00	111 100,00	111 100,00	112 692,00	112 692,00	112 692,00	112 692,00	112 692,00
Dluhová základna	4 985 038,25	5 036 455,16	5 143 128,68	5 507 561,88	5 590 438,45	5 681 374,00	5 731 176,00	5 786 231,00
Úroky	17 813,12	23 206,71	16 376,11	15 969,55	13 881,27	30 000,00	30 000,00	30 000,00
Splátky jistiny a dluhopisů	120 000,00	120 000,00	120 000,00	120 000,00	120 000,00	129 000,00	173 000,00	192 000,00
Splátky leasingu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Splátka jistiny a úroků úvěru Správou a údržbou silnic Jihomoravského kraje	91 914,00	91 914,00	91 914,00	91 914,00	91 914,00	91 914,00	91 914,00	0,00
Dluhová služba	229 727,12	235 120,71	228 290,11	227 883,55	225 795,27	250 914,00	294 914,00	222 000,00
Ukazatel dluhové služby	4,61%	4,67%	4,44%	4,14%	4,04%	4,42%	5,15%	3,84%

Zdroj: Vlastní zpracování, [1], [36], [37], [38], [41]

Ke snížení rizika vývoje sazby 3M PRIBOR je část dluhu Jihomoravského kraje zajištěna úrokovým swapem, který je rovněž zahrnut do dluhové služby. Položka

Splátky leasingu je ve všech letech nulová, jelikož Jihomoravský kraj neuzavřel žádnou leasingovou smlouvu. Do výpočtu dluhové služby jsou také zařazeny splátky jistiny a úroků investičního úvěru pro příspěvkovou organizaci Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje v celkové výši 91 914,00 tis. Kč.

Z předcházející tabulky je patrné, že Jihomoravský kraj má velmi nízké ukazatele dluhové služby. Za minulé období se ukazatel dluhové služby pohyboval v rozmezí od 4,04 do 4,67 %. Nejvyššího ukazatele dluhové služby dosáhne Jihomoravský kraj pravděpodobně v roce 2017, a to 5,15 % z důvodu nejvyšších splátek jistin úvěrů. Vývoj dluhové služby Jihomoravského kraje v období let 2011 – 2018 je vyobrazen v následujícím grafu.

Graf 19: Vývoj dluhové služby v letech 2011 - 2018 (v tis. Kč)
[Vlastní zpracování], [1], [36], [38], [41]

3.1.5 Čistý provozní výsledek a krytí dluhové služby

Pokud se od běžných příjmů odečtou běžné výdaje, získá se čistý provozní výsledek, tj. budoucí zdroj pro novou dluhovou službu. Podílem mezi čistým provozním výsledkem a dluhovou službou, který je uveden v následující tabulce, lze zjistit, kolikrát je Jihomoravský kraj schopen krýt svoji dluhovou službu z čistého provozního výsledku.

Hodnota podílu by měla být vyšší než jedna. Pokud by byla hodnota nižší než jedna, byl by Jihomoravský kraj nucen krýt svůj dluh kapitálovými příjmy, tj. prodejem majetku, anebo přijetím dalšího úvěru. V následující tabulce je uveden výpočet čistého provozního výsledku a jeho podíl k dluhové službě v letech 2011 – 2015.

Tabulka 26: Podíl provozního výsledku k dluhové službě v letech 2011 - 2015

Ukazatel	2011	2012	2013	2014	2015
Běžné příjmy (v tis. Kč)	14 184 246,55	14 332 483,99	14 536 151,22	15 065 904,11	15 847 877,84
Běžné výdaje (v tis. Kč)	13 721 887,99	14 107 199,55	14 179 966,15	14 480 204,37	15 503 086,83
Čistý provozní výsledek (v tis. Kč)	462 358,56	225 284,44	356 185,07	585 699,74	344 791,01
Dluhová služba (v tis. Kč)	229 727,12	235 120,71	228 290,11	227 883,55	225 795,27
Podíl provozního výsledku k dluhové službě	2,01	0,96	1,56	2,57	1,53

Zdroj: Vlastní zpracování, [1], [36], [38]

Jihomoravský kraj se pod zmíněnou hranici dostal pouze v roce 2012, a to nepatrně. Podíl provozního výsledku k dluhové službě se v ostatních letech pohybuje nad doporučenou hodnotou. Jihomoravský kraj je tedy schopen krýt svoji dluhovou službu.

3.1.6 Hodnocení zadluženosti kraje podle ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti

Tzv. finanční ústava, tedy ústavní zákon o rozpočtové odpovědnosti, má zavést hlavně omezení pro zadlužování státu, které vyžaduje i Evropská unie. Vládní návrh omezuje i výši zadlužení obcí a krajů. Předpis 23. února 2015 schválila vláda, avšak doposud nebyl schválen Poslaneckou sněmovnou. Jelikož se jedná o ústavní zákon a tudíž k jeho prosazení jsou zapotřebí i hlasy opozice. V tomto ústavním zákoně jsou mimo jiné zakotvena pravidla pro územně samosprávné celky. Celková výše dluhu územně samosprávného celku by neměla překročit 60 % průměru jeho skutečných celkových příjmů za poslední 4 roky. Pravidlo počítá s automatickým korekčním mechanismem. Překročí-li zmíněný poměr 60% hranici, územně samosprávný celek ročně sníží své zadlužení postupem stanoveným zákonem. Pokud nesoulad nebude odstraňován, stát ročně zadrží část daňového výnosu územně samosprávného celku ve výši

požadavku na minimální snižování jeho zadluženosti (tj. ve výši 5 % z rozdílu mezi celkovou výší dosaženého dluhu územně samosprávného celku a 60 % průměru jeho skutečných celkových příjmů za poslední čtyři roky). Zadržovaný daňový výnos územně samosprávného celku bude možné uvolnit jen ke splacení jeho dluhových závazků. Platnost opatření pozastavujících obcím a krajům převod podílu z výnosu sdílených daní v případě nesnižování dluhu je stanovena na začátek roku 2018 [44].

Tabulka 27: Hodnocení zadluženosti dle tzv. finanční ústavy (v tis. Kč)

Ukazatel	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Příjmy celkem	15 161 256,92	14 991 410,16	15 461 103,31	15 325 303,36	16 821 881,36	17 469 545,32
Průměr za čtyři roky				15 234 768,44	15 649 924,55	16 269 458,34
Celkový dluh				3 579 658,10	4 267 895,70	4 136 389,64
60 % průměru příjmů				9 140 861,06	9 389 954,73	9 761 675,00

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [38], [44]

Předcházející tabulka určuje 60 % průměru příjmů za poslední čtyři roky. Celkový dluh nedosahuje ani poloviny stanoveného kritéria. Je tedy zřejmé, že pokud tento ústavní zákon bude schválen, Jihomoravský kraj nebude mít problém toto kritérium splnit.

3.1.7 Zadluženost příspěvkových organizací

V souladu se zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů je příspěvková organizace oprávněna uzavírat smlouvy o půjčce nebo o úvěru jen po předchozím souhlasu zřizovatele. Vzhledem k výši a délce trvání úvěru ovlivňují rozpočet Jihomoravského kraje z hlediska zadluženosti jeho příspěvkových organizací největší měrou úvěry příspěvkové organizace kraje Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje a Nemocnice Znojmo. Jak zde již bylo několikrát zmíněno, v roce 2005 schválila rada kraje přijetí dlouhodobého investičního úvěru ve výši 850 mil. Kč příspěvkové organizaci kraje Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje. Jihomoravský kraj poskytuje na splátky úvěru investiční dotace ze svého rozpočtu.

V roce 2008 schválila rada kraje poskytnutí dlouhodobého investičního úvěru ve výši 130 mil. Kč příspěvkové organizaci Nemocnice Znojmo. Jihomoravský kraj převzal ručitelský závazek za závazky Nemocnice Znojmo v případě, pokud příspěvková

organizace nebude schopna svůj úvěr splácet. Tato situace však nenastala, a proto se s tímto úvěrem neuvažuje v předcházejících výpočtech, např. při výpočtu dluhové služby.

3.1.8 Hospodaření příspěvkových organizací

Jihomoravský kraj byl k 31. prosinci 2014 zřizovatelem celkem 238 příspěvkových organizací, z toho 188 v oblasti školství. Příspěvkové organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými vlastní činností, pro kterou byly zřízeny, s účelově a neúčelově určenými příspěvky na provoz, s dotacemi na investice z rozpočtu Jihomoravského kraje, z fondů Evropské unie, ze státního rozpočtu, ze státních fondů apod.

Tabulka 28: Příspěvkové organizace a jejich výsledky hospodaření v letech 2010 - 2014

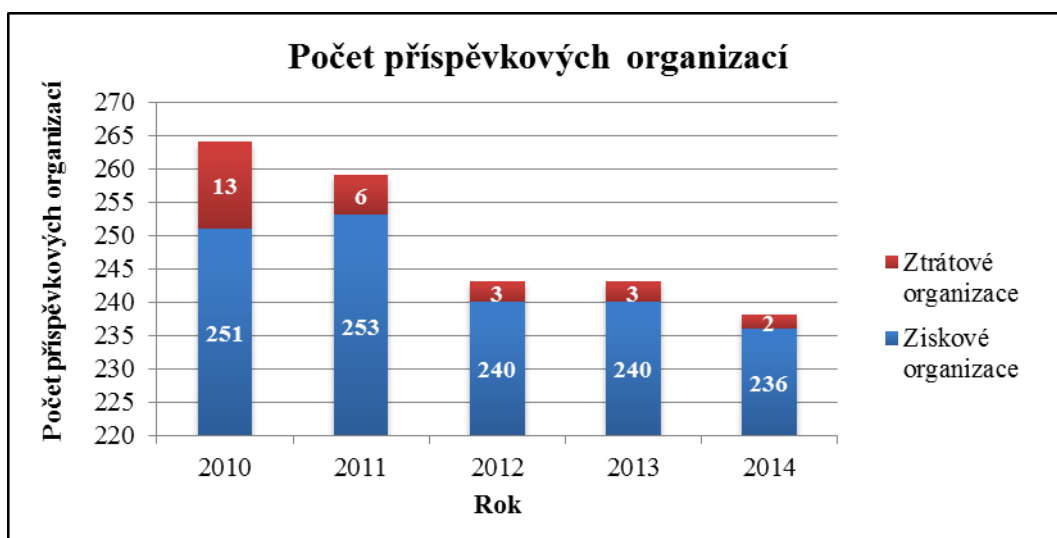
	2010	2011	2012	2013	2014
Organizace s kladným nebo vyrovnaným výsledkem hospodaření	251	253	240	240	236
Organizace se záporným výsledkem hospodaření	13	6	3	3	2
Příspěvkové organizace celkem	264	259	243	243	238
Zisk celkem (v tis. Kč)	72 457,00	70 221,00	55 649,00	83 265,00	53 134,00
Ztráta celkem (v tis. Kč)	-29 000,00	-41 279,00	-19 672,00	-12 596,00	-5 463,00
Souhrnný výsledek hospodaření (v tis. Kč)	43 457,00	28 942,00	35 977,00	70 669,00	47 671,00

Zdroj: Vlastní zpracování, [36]

V předcházející tabulce je uveden celkový počet příspěvkových organizací s kladným, vyrovnaným nebo záporným výsledkem hospodaření. Dále je uvedena celková výše kladného hospodářského výsledku a celkové výše ztráty a také celkový výsledek hospodaření všech příspěvkových organizací zřizovaných Jihomoravským krajem v letech 2010 – 2014. Údaje za rok 2015 ještě nejsou k dispozici. Počet ztrátových příspěvkových organizací se podařilo v roce 2014 snížit na pouhé dvě při ztrátě téměř 5,5 mil. Kč.

Graf na následující straně zobrazuje počet ziskových a ztrátových příspěvkových organizací v letech 2010 – 2014. Je patrné, že celkový počet příspěvkových organizací

zřizovaných Jihomoravským krajem se snižuje. V roce 2014 je celkový počet příspěvkových organizací nižší téměř o 10 % oproti roku 2010.

Graf 20: Počet ztrátových a ziskových příspěvkových organizací v letech 2010 – 2011
[Vlastní zpracování], [36]

3.2 Návrhy na efektivnější řízení zadluženosti

V této části diplomové práce budou navržena taková opatření, která povedou k efektivnějšímu řízení zadluženosti Jihomoravského kraje.

3.2.1 Obhájení ratingového hodnocení Aa1.cz

Jihomoravský kraj uzavřel smlouvu o ratingovém hodnocení se společností Moody's Investors Service již v roce 2011. V roce 2012 provedla společnost ratingovou analýzu a udělila Jihomoravskému kraji národní rating Aa1.cz. V letech 2013 – 2015 obhájl Jihomoravský kraj toto hodnocení. Jedná se o druhý stupeň z celkem jednadvacetibodové škály hodnocení. Tento stupeň je však nejvyšší, kterého může kraj dosáhnout. Hlavním cílem ratingového hodnocení je zjištění schopnosti dostát včas a v plné výši všem svým splatným závazkům. Pokud by Jihomoravský kraj obhájl ratingové hodnocení, měl by ještě snazší přístup na úvěrový trh a u nových přijatých úvěrů by se mu mohlo podařit snížit náklady v podobě úroků. V následující tabulce jsou uvedeny konečné stavy úvěrů, jednotlivé splátky jistin, nákladové úroky a úroková sazba v letech 2009 – 2015. Úroková sazba byla vypočtena jako podíl mezi nákladovými úroky v roce t a konečným stavem úvěrů v roce $t-1$.

Z tabulky je patrné, že od roku 2012, kdy Jihomoravský kraj dostal poprvé nejvyšší ratingové hodnocení, začala klesat úroková sazba a tím pádem i náklady v podobě úrokových plateb. Z tohoto důvodu je pro Jihomoravský kraj vhodné si udržet stávající ratingové hodnocení. Pokud by byl Jihomoravskému kraji zhoršen ratingový stupeň, mohla by se zvýšit úroková sazba na hodnotu před rokem 2012.

Tabulka 29: Výpočet úrokové sazby v letech 2010 - 2015

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Konečný stav úvěrů (v tis. Kč)	1 020 000,00	1 028 000,00	1 361 000,00	1 763 000,00	2 540 000,00	2 720 000,00	2 600 000,00
Splátky (v tis. Kč)	120 000,00	120 000,00	120 000,00	120 000,00	120 000,00	120 000,00	120 000,00
Nákladové úroky (v tis. Kč)	30 752,38	16 362,00	17 813,12	23 206,71	16 376,11	15 969,55	13 881,27
Úroková sazba (v %)	---	1,60	1,73	1,71	0,93	0,63	0,51

Zdroj: Vlastní zpracování, [36], [37], [38]

V poslední analýze uvedla ratingová agentura mimo jiné doporučení, aby splátky úvěrů nepřesáhly 2 % celkových příjmů kraje. Výpočet dle rozpočtového výhledu na období 2016 – 2018 je uveden v následující tabulce.

Tabulka 30: Poměr splátek úvěrů k celkovým příjmům v letech 2016 - 2018 (v tis. Kč)

	2016	2017	2018
Příjmy celkem	16 296 722,00	16 555 480,00	16 642 123,00
Splátky celkem	129 000,00	173 000,00	192 000,00
Poměr (v %)	0,79	1,04	1,15

Zdroj: Vlastní zpracování, [41]

Dle rozpočtového výhledu vyjde poměr celkových splátek úvěrů k celkovým příjmům pravděpodobně pod zmíněnou hranici dvou procent. Uvedený poměr se ovšem každým rokem zvyšuje a jeho zvyšování je pravděpodobné i po roce 2018 z důvodu vyšších splátek přijatých úvěrů. Bylo by tedy vhodné udržet tento poměr pod hranicí dvou procent z důvodu nesnížení ratingového hodnocení.

3.2.2 Zajištění úrokového rizika

Další návrh na efektivnější řízení zadluženosti Jihomoravského kraje je v podobě zajištění se proti růstu úrokových sazeb. Pokud by Jihomoravský kraj uzavřel další

smlouvu o úvěru s Evropskou investiční bankou nebo jiným peněžním ústavem bylo by vhodné se zajistit proti případnému růstu úrokových sazeb, a to ve formě úrokového swapu. Jihomoravský kraj již jednou úrokový swap uzavřel a tím pádem snížil negativní dopad na rozpočet. Úrokový swap je totiž nástroj, pomocí něhož dochází k přeměně pohyblivého úročení na úročení pevné. Úroky z úvěrů poskytnutých od Evropské centrální banky jsou hrazeny z nesplacené části úvěrových prostředků ve čtvrtletních splátkách. V následující tabulce je zobrazena prognóza průměrné sazby 3M PRIBOR, kterou zveřejnilo Ministerstvo financí České republiky.

Tabulka 31: Prognóza průměrné sazby 3M PRIBOR v letech 2016 - 2019 (v %)

	2016	2017	2018	2019
Průměr sazby 3M PRIBOR	0,3	0,4	0,6	1,0

Zdroj: Vlastní zpracování, [45]

Výše úrokové sazby je většinou závislá na sazbě 3M PRIBOR. Dle prognózy Ministerstva financí České republiky lze očekávat v budoucnu růst sazby 3M PRIBOR [45]. Z tohoto důvodu by bylo vhodné u případných nových přijatých úvěrů zajistit úrokové riziko formou uzavření swapů.

3.2.3 Převod příspěvkových organizací

V souladu se zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, je příspěvková organizace oprávněna uzavírat smlouvy o půjčce nebo o úvěru jen po předchozím souhlasu zřizovatele, tedy Jihomoravského kraje. Jak již bylo řečeno výše, rozpočet Jihomoravského kraje z hlediska zadluženosti příspěvkových organizací, ovlivňují největší měrou dvě příspěvkové organizace kraje, a sice Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje a Nemocnice Znojmo.

Příspěvkové organizace, nacházející se ve velmi špatném finančním stavu, by bylo vhodné převést z příspěvkových organizací např. na akciové společnosti, v nichž by se stal výhradním akcionářem Jihomoravský kraj, který by poskytoval neinvestiční a investiční transfery. Hlavními výhodami této transformace by byly např. výhodnější daňová pravidla, lepší platová ohodnocení zaměstnanců

bez zásahů státu a zlepšení ekonomické stability. Mezi nevýhody lze zařadit možnost uzavírání některých oddělení v případě nemocnic. Akciové společnosti také nemusejí vypisovat výběrová řízení, a proto by mohlo docházet k tzv. tunelování prostřednictvím uzavírání nevýhodných kontraktů. Příspěvkové organizace působící ve stejném nebo podobném oboru lze navíc ještě sloučit do jednoho velkého celku formou fúze. Tento nově vytvořený celek by pak měl v případě akciové společnosti pouze jedno představenstvo a jednu dozorčí radu.

Většina krajů České republiky má již zkušenosti s transformacemi nemocnic z příspěvkových organizací na akciové společnosti. Např. v Jihočeském kraji převedli Nemocnici České Budějovice na akciovou společnost, ve které se stal jediným akcionářem Jihočeský kraj. Od chvíle transformace začala nemocnice generovat zisk, který neodčerpá kraj, ale zůstane ve prospěch nemocnice. Nutno však podotknout, že pro nemocnici není prioritou tvorba zisku [46]. O změně právní formy zdravotnických zařízení se v Jihomoravském kraji diskutuje již od roku 2005.

V některých krajích České republiky mají také zkušenosti s transformací příspěvkových organizací, jiných než zdravotnických zařízení. Od roku 2015 začalo Hlavní město Praha převádět majetek z příspěvkové organizace Technické správy komunikací na nově vzniklou akciovou společnost se stejným názvem. Tato nově vzniklá firma nahradila příspěvkovou organizaci k 1. lednu 2016. Od vytvoření nové obchodní firmy si pražští radní slibují úsporu až 40 mil. Kč ročně [47].

3.2.4 Ručení Jihomoravského kraje za úvěry právnických osob mimo úvěrů vlastních příspěvkových organizací a poskytování úvěrů

V roce 2013 Jihomoravský kraj převzal ručitelský závazek za závazky společnosti Thermal Pasohlávky a. s. do výše 55 mil. Kč na spolufinancování projektu, které vyplývají ze smlouvy o úvěru mezi společností Thermal Pasohlávky a. s. a Českou spořitelnou, a. s. Jihomoravský kraj je společně s obcí Pasohlávky akcionářem společnosti Thermal Pasohlávky a. s., kde vlastní 67 % akcií této společnosti. Zastupitelstvo Jihomoravského kraje také schválilo v roce 2013 poskytnutí úvěru do výše jistiny 90,5 mil. Kč před kapitalizací. Ve stejném roce proběhlo čerpání tohoto

úvěru ve třech tranších na základě splátkového kalendáře. Splácení úvěru se uskuteční až v letech 2020 – 2022.

Jednotlivé splátky kapitalizovaných jistin úvěru od společnosti Thermal Pasohlávky, a. s. budou mít v letech 2020 – 2022 pozitivní dopad na dluhovou službu a na celkovou zadluženost Jihomoravského kraje. Dle rozpočtového výhledu je celková odhadnutá částka všech kapitalizovaných splátek ve výši 110 mil. Kč.

Na rozpočet Jihomoravského kraje, zejména pak na jeho dluhovou službu, má pozitivní vliv poskytování úvěrů právnickým osobám mimo vlastním příspěvkovým organizacím. Proto by bylo vhodné i do budoucna poskytovat ručení a úvěry „svým“ právnickým osobám. V zákoně o krajích je však v § 17 odstavce 3 taxativně vymezeno, kdy kraj smí přijmout ručitelskou roli (viz Kapitola 1.9.1).

Jihomoravský kraj si určuje podmínky, které budou použity pro poskytování úvěrů. Pokud některá z podmínek nebude splněna, Jihomoravský kraj pravděpodobně neposkytne úvěr. Podmínky jsou následující:

- maximální objem úvěru,
- úroková sazba,
- doba splatnosti,
- doba odkladu splátek jistiny a
- doba odkladu splátek úroků.

Ke každé žádosti o úvěr se přistupuje individuálně, proto zde nelze uvést přesné minimální a maximální hodnoty podmínek. Jihomoravský kraj vyžaduje také několik zásad pro poskytování úvěru, a to:

- účelovost,
- působnost,
- připravenost projektu,
- slučitelnost,
- nenárokovost,
- rovnost příležitostí,

- publicitu a
- transparentnost.

Každá žádost o úvěr musí mít určený účel, který musí být ze strany příjemce dodržen. Úvěr lze poskytnout pouze na projekty realizující se v územním obvodu Jihomoravského kraje nebo na projekty, které budou mít pro Jihomoravský kraj přínos. Jihomoravský kraj si stanovuje termíny, do kterých musí být předložena veškerá potřebná dokumentace k projektu. Poskytnutí úvěru musí být v souladu s veškerými zákonnými předpisy. Na poskytnutí úvěru nemají žadatelé právní nárok a všechny subjekty mají stejné postavení a musí být zajištěna informovanost veřejnosti. Součástí žádosti budou i hodnotící kritéria, na základě kterých bude o přidělení úvěru rozhodováno.

ZÁVĚR

Hlavním cílem diplomové práce byla analýza celkového hospodaření (včetně zadluženosti) Jihomoravského kraje pomocí zvolených metod, a návrh opatření vedoucí k efektivnějšímu řízení zadluženosti. Bylo analyzováno pět rozpočtových období, a to od roku 2011 do roku 2015.

Diplomová práce byla rozdělena do třech částí, a to na teoretickou, analytickou a návrhovou část. V teoretické části byla popsána charakteristika veřejné správy v České republice. Dále byl popsán kraj, jeho působnost, orgány, majetek a rozpočet včetně jeho obsahu. Do teoretické části byly zařazeny i kapitoly, které se věnovaly rozpočtové soustavě a skladbě. Na závěr teoretické části byla uvedena zadluženost krajů, její regulace a různé ukazatele zadluženosti.

Ve druhé části byl představen Jihomoravský kraj a byla provedena detailní analýza hospodaření v letech 2011 – 2015 na základě závěrečných účtů. Veškeré příjmy a výdaje byly členěny dle jednotlivých tříd a položek a byl sledován jejich vývoj v čase. Jihomoravský kraj hospodařil ve čtyřech z celkových pěti sledovaných období se schodkem. Bylo zjištěno, že rozpočet Jihomoravského kraje je závislý především na přijatých transferech, zejména ze státního rozpočtu a evropské unie. Přijaté transfery se každým rokem podílely na celkových příjmech okolo 67 %. Druhým nejvýznamnějším příjmem byly každoročně se opakující daňové příjmy na základě zákona o rozpočtovém určení daní. Výdaje rozpočtů Jihomoravského kraje byly tvořeny zejména běžnými výdaji (jejich podíl neklesl v letech 2011 – 2015 pod hranici 85 %). Téměř 70 % běžných výdajů tvořily výdaje do oblasti vzdělání a školských služeb, 15 % běžných výdajů pak bylo použito na dopravu. Jelikož měl Jihomoravský kraj takto vysoké běžné výdaje, nepostačoval si s kapitálovými výdaji na realizaci větších projektů a byl nucen hledat finanční prostředky jinde, nejčastěji v podobě úvěrů. Jihomoravský kraj získal od svého vzniku celkem tři dlouhodobé úvěry. Všechny úvěry získal od Evropské investiční banky. V závěru analytické části byly tyto úvěry vyčísleny a byl vypočten i celkový dluh Jihomoravského kraje.

V návrhové části byla zhodnocena zadluženost Jihomoravského kraje pomocí několika ukazatelů zadluženosti. Byl vypočten celkový dluh na jednoho obyvatele, který dosáhl svého maxima v roce 2014. Od roku 2015 dochází k postupnému snižování tohoto ukazatele. Dále byly vypočteny ukazatele celkové zadluženosti, běžné likvidity a dluhové služby. Jihomoravský kraj dosahoval vysokých hodnot celkové zadluženosti ve všech sledovaných letech z důvodu čerpání úvěrů od Evropské investiční banky, naopak u běžné likvidity a ukazatele dluhové služby dosahoval Jihomoravský kraj velmi příznivých hodnot. Bylo také zjištěno, že Jihomoravský kraj dokáže krýt svoji dluhovou službu čistým provozním výsledkem a že nebude mít problém splnit i nově navrhovanou tzv. finanční ústavu. V závěru návrhové části byly předloženy takové návrhy, které povedou k efektivnějšímu řízení zadluženosti Jihomoravského kraje. První návrh se věnoval doporučení obhájení ratingového hodnocení z důvodu udržení nižších úrokových sazeb. Druhý návrh doporučoval zajistit se do budoucna proti růstu úrokových sazeb ve formě např. uzavření úrokového swapu. Třetí návrh se zabýval problematikou zadluženosti příspěvkových organizací a jejich případnou transformací na akciové společnosti. Poslední návrh řešil problematiku ručení a poskytování úvěrů právníkům osobám, které nejsou příspěvkové organizace Jihomoravského kraje.

Jihomoravský kraj se sice z pohledu zadluženosti zařadil mezi tři nejzadluženější kraje v České republice, přesto nelze hodnotit jeho finanční situaci jako špatnou dle vypočtených ukazatelů zadluženosti kraje. Negativní hodnoty vykázal Jihomoravský kraj pouze u ukazatele celkové zadluženosti, a to z důvodů čerpání úvěrů. Takto získané prostředky investoval Jihomoravský kraj zejména do dopravní infrastruktury a do oblasti zdravotnictví a školství. V roce 2015 tvořil celkový dluh 23,68 % celkových příjmů. I přes tuto skutečnost byl Jihomoravský kraj schopen splácet své závazky, jelikož vyslyšel doporučení ratingové agentury a splátky úvěrů nepřesáhly 2 % celkových příjmů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2. aktual. a rozš. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2789-9.
- [2] PEKOVÁ, J., J. PILNÝ a M. JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.
- [3] MARKOVÁ, H. *Finance obcí, měst a krajů*. Praha: Nakladatelství ORAC, 2000. ISBN 80-86199-23-1.
- [4] Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- [5] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- [6] Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
- [7] PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-086-4.
- [8] HALÁSEK, D. *Veřejná ekonomika*. 3. vyd. Dolní Životice: OPTYS, 2012. ISBN 978-80-85819-80-9.
- [9] LAJTKEPOVÁ, E. *Veřejné finance*. 2. aktual. a rozš. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2009. ISBN 978-80-7204-618-8.
- [10] LAJTKEPOVÁ, E. *Veřejné finance v České republice: teorie a praxe*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2013. ISBN 978-80-7204-861-8.

- [11] REKTOŘÍK, J., J. ŠELEŠOVSKÝ a kol. *Jak řídit kraj, město, obec: rukověť územní samosprávy*. II. díl. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2955-5.
- [12] PRŮCHA, P. *Místní správa*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5590-2.
- [13] NAHODIL, F. a kol. *Veřejné finance v České republice*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-162-5.
- [14] KADEŘÁBKOVÁ, J. a J. PEKOVÁ. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.
- [15] RAJCHLOVÁ, J. *Veřejné finance*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2013. ISBN 978-80-214-4683-0.
- [16] PEKOVÁ, J. *Veřejné finance, úvod do problematiky*. 4. aktual. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-358-4.
- [17] KHAN, A. and W. B. HILDRETH. *Budget theory in the public sector*. Westport: Quorum Books, 2002. ISBN 1-56720-281-0.
- [18] HAMERNÍKOVÁ, B., A. MAAYTOVÁ a kol. *Veřejné finance*. 2. aktual. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-497-0.
- [19] Vyhláška Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů.
- [20] PAROUBEK, J. *Rozpočtová skladba v roce 2015*. 5. aktual. vyd. Praha: Nakladatelství ANAG, 2015. ISBN 978-80-7263-928-1.

- [21] PEKOVÁ, J., J. PILNÝ a M. JETMAR. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.
- [22] Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.
- [23] Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů.
- [24] PEKOVÁ, J. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-698-1.
- [25] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Zadluženost územních rozpočtů. *Mfcr.cz* [online]. ©2005 – 2013 [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2014/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-201-21237>
- [26] Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, ve znění pozdějších předpisů.
- [27] Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů.
- [28] PAVLÍK, M. a kol. *Jak úspěšně řídit obec a region: Cíle, nástroje, trendy, zahraniční zkušenosti*. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5256-3.
- [29] MÁČE, M. *Účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace a organizační složky státu*. Praha: GRADA Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3637-2.

- [30] Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, ve znění pozdějších předpisů.
- [31] PŮČEK, M., J. *Udržitelné finanční řízení obcí a regionů*. Praha: Národní síť Zdravých měst České republiky, 2015. ISBN 978-80-906033-0-1.
- [32] DENÍK VEŘEJNÉ SPRÁVY. Sektorová analýza hospodaření. *Dvs.cz* [online]. ©2016 [cit. 2016-01-08]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=215131>
- [33] JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Výroční zpráva Jihomoravského kraje 2014* [online]. Brno: Jihomoravský kraj, 2015 [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=10529&TypeID=1>
- [34] JIHOMORAVSKÝ KRAJ. Základní údaje o Jihomoravském kraji. *Kr-jihomoravsky.cz* [online]. ©2016 [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=27204&TypeID=2>
- [35] REGISTR EKONOMICKÝCH SUBJEKTŮ. Výpis z Registru ekonomických subjektů ČSÚ v ARES. *Mfcr.cz* [online]. ©2016 [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ares/darv_res.cgi?ico=70888337&jazyk=cz&xml=1
- [36] JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Závěrečné účty Jihomoravského kraje 2009 – 2014* [online]. Brno: Jihomoravský kraj, 2009 – 2014 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=172183&TypeID=1>
- [37] JIHOMORAVSKÝ KRAJ. Rozklikávací rozpočet. *Rozpocet.kr-jihomoravsky.cz* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://rozpocet.kr-jihomoravsky.cz/>

- [38] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Monitor. *Monitor.statnipokladna.cz* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2015/kraje/krajsky-urad/70888337>
- [39] DENÍK VEŘEJNÉ SPRÁVY. Vývoj celkového dluhu územních rozpočtů v roce 2014. *Denik.obce.cz* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6696960>
- [40] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Počet obyvatel v obcích – k 1. 1. 2015. *Czso.cz* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112015>
- [41] JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Rozpočtový výhled na období 2016 – 2018*. [online]. Brno: Jihomoravský kraj, 2015 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=187363&TypeID=2>
- [42] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Obyvatelstvo. *Czso.cz* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xb/obyvatelstvo-xb>
- [43] VODÁKOVÁ, J. aj., *Nástroje ekonomického řízení ve veřejném sektoru*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-324-1.
- [44] DENÍK VEŘEJNÉ SPRÁVY. Pravidla rozpočtové odpovědnosti v podmínkách obcí. *Denik.obce.cz* [online]. ©2016 [cit. 2016-04-24]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6693751>
- [45] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. 41. Kolokvium – průzkum prognóz makroekonomického vývoje ČR (2016–2019). *Mfcr.cz* [online]. ©2005 – 2013 [cit. 2016-05-08]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2016/41-kolokvium-pruzkum-prognoz-makroekono-24568>

- [46] MODERNÍ OBCE. Nemocnice jako akciová společnost? Vedení kraje si na ní zakládá. *Moderniobec.cz* [online]. ©2013 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://moderniobec.cz/nemocnice-jako-akciova-spolecnost-vedeni-kraje-si-na-ni-zaklada/>
- [47] E15. Praha začne převádět majetek na akciovou společnost. *Zpravy.e15.cz* [online]. ©2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/byznys/obchod-a-sluzby/praha-zacne-prevadet-majetek-na-akciovou-spolecnost-tsk-1211510>

SEZNAM ZKRATEK A POUŽITÝCH SYMBOLŮ

apod.	a podobně
a. s.	akciová společnost
atd.	a tak dále
CZ-NACE	Klasifikace ekonomických činností
č.	číslo
ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ha	hektar
HDP	hrubý domácí produkt
Kč	koruna česká
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
mil.	milion
mld.	miliarda
např.	například
ODS	Občanská demokratická strana
PRIBOR	Prague InterBank Offered Rate
s.	strana
Sb.	Sbírka zákonů
SIMU	Soustava informativních a monitorujících ukazatelů
SR	státní rozpočet
tis.	tisíc
tj.	to je
TOP 09 a S	TOP 09 a Starostové pro Jihomoravský kraj
tzv.	takzvaný
§	paragraf
%	procento

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Počet členů zastupitelstva v závislosti na počtu obyvatel kraje	19
Tabulka 2: Počet členů rady kraje v závislosti na počtu obyvatel	20
Tabulka 3: Procentní podíl jednotlivých krajů na celostátním výnosu daní	32
Tabulka 4: Celková zadluženost krajů v letech 2007 - 2014 (v mld. Kč)	35
Tabulka 5: Vývoj skutečných příjmů a výdajů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)	43
Tabulka 6: Příjmy rozpočtu Jihomoravského kraje dle tříd v letech 2011 - 2015	45
Tabulka 7: Daňové příjmy v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)	48
Tabulka 8: Nedaňové příjmy v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)	50
Tabulka 9: Kapitálové příjmy v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)	52
Tabulka 10: Rozdělení transferů na investiční a neinvestiční v letech 2011 - 2015	55
Tabulka 11: Přijaté transfery v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)	56
Tabulka 12: Výdaje rozpočtu Jihomoravského kraje v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč) ..	57
Tabulka 13: Běžné výdaje v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)	60
Tabulka 14: Kapitálové výdaje v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)	62
Tabulka 15: Financování v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)	63
Tabulka 16: Zadluženost krajů ČR a zadluženost na jednoho obyvatele v roce 2014 ...	66
Tabulka 17: Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2005 a jeho splácení	67
Tabulka 18: Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2010 (v mil. Kč)	68
Tabulka 19: Úvěr od Evropské investiční banky z roku 2014 (v mil. Kč)	68
Tabulka 20: Konečný stav úvěrů v letech 2005 - 2015 (v mil. Kč)	68
Tabulka 21: Budoucí platby jistin, úroků z úvěru a konečný stav úvěrů (v mil. Kč)	69
Tabulka 22: Struktura dluhu Jihomoravského kraje v letech 2011 – 2015 (v tis. Kč) ...	70
Tabulka 23: Dluh Jihomoravského kraje na 1 obyvatele	72
Tabulka 24: Výpočet celkové zadluženosti a celkové likvidity v letech 2011 - 2015	74
Tabulka 25: Výpočet ukazatele dluhové služby v letech 2011 - 2018 (v tis. Kč)	75
Tabulka 26: Podíl provozního výsledku k dluhové službě v letech 2011 - 2015	77
Tabulka 27: Hodnocení zadluženosti dle tzv. finanční ústavy (v tis. Kč)	78
Tabulka 28: Příspěvkové organizace a jejich VH v letech 2010 - 2014	79
Tabulka 29: Výpočet úrokové sazby v letech 2010 - 2015	81
Tabulka 30: Poměr splátek úvěrů k celkovým příjmům v letech 2016 - 2018	81
Tabulka 31: Prognóza průměrné sazby 3M PRIBOR v letech 2016 - 2019 (v %)	82

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Schéma veřejné správy	15
Graf 2: Rozložení politických stran v zastupitelstvu kraje	43
Graf 3: Vývoj skutečných příjmů a výdajů kraje v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč).....	45
Graf 4: Vývoj celkových příjmů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč).....	46
Graf 5: Podíl jednotlivých tříd na celkových příjmech v letech 2011 - 2015 (v %).....	47
Graf 6: Vývoj daňových příjmů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč).....	49
Graf 7: Vývoj celkových nedaňových příjmů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč).....	51
Graf 8: Vývoj celkových kapitálových příjmů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)	53
Graf 9: Vývoj přijatých transferů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč).....	54
Graf 10: Vývoj celkových výdajů Jihomoravského kraje v letech 2011 - 2015.....	57
Graf 11: Podíl jednotlivých tříd na celkových výdajích v letech 2011 - 2015 (v %)	58
Graf 12: Vývoj běžných výdajů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč).....	59
Graf 13: Vývoj kapitálových výdajů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč).....	61
Graf 14: Vývoj financování v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)	65
Graf 15: Struktura výdaje v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)	71
Graf 16: Struktura příjmů v letech 2011 - 2015 (v tis. Kč)	72
Graf 17: Dluh na jednoho obyvatele v letech 2011 - 2015 (v Kč).....	73
Graf 18: Celková (běžná) likvidita Jihomoravského kraje v letech 2011 – 2015.....	74
Graf 19: Vývoj dluhové služby v letech 2011 - 2018 (v tis. Kč).....	76
Graf 20: Počet ztrátových a ziskových příspěvkových organizací	80

SEZNAM OBRÁZKŮ

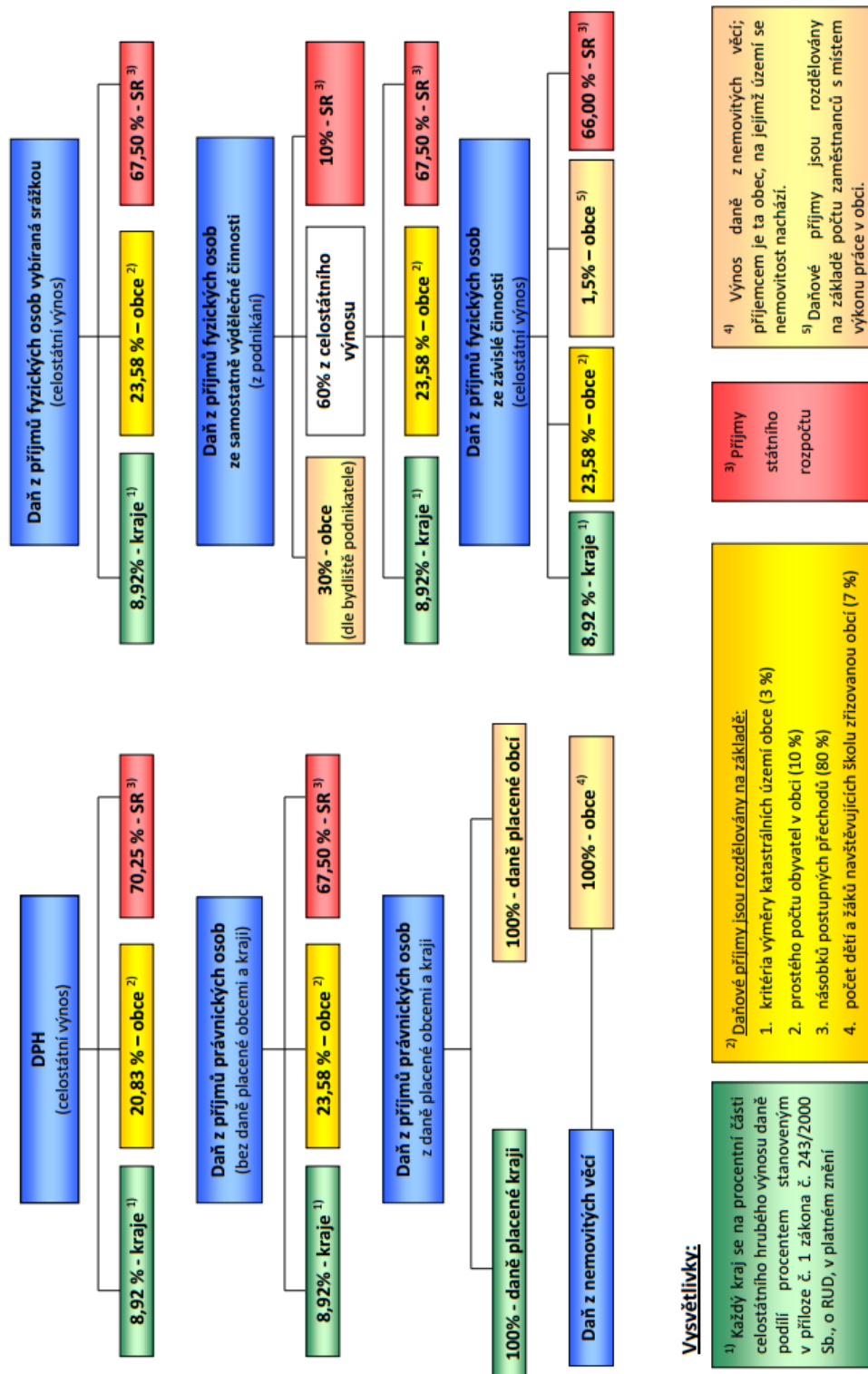
Obrázek 1: Rozpočtový proces u rozpočtu kraje	29
Obrázek 2: Mapa Jihomoravského kraje	41

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Schéma rozdělení rozpočtového určení daní v letech 2013 – 2015

Příloha 2: Schéma rozdělení rozpočtového určení daní v roce 2016

Schéma rozdělení rozpočtového určení daní v roce 2016 (bez SFDI, poplatků a pokut)

Vysvětlivky:

¹⁾ Každý kraj se na procentní část celostátního hrubého výnosu daně podílí procentem stanoveným v příloze č. 1 zákona č. 243/2000 Sb., o RUD, v platném znění

²⁾ Daňové příjmy jsou rozdělovány na základě:
 1. kritéria výměry katastrálních území obce (3 %)
 2. prostého počtu obyvatel v obci (10 %)
 3. násobků postupných přechodů (80 %)
 4. počtu dětí a žáků navštěvujících školu zřízenou obcí (7 %)

³⁾ Příjmy státního rozpočtu

⁴⁾ Výnos daně z nemovitých věcí; příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází.
⁵⁾ Daňové příjmy jsou rozdělovány na základě počtu zaměstnanců s místem výkonu práce v obci.